

IRODALMI
MŰVÉSZETI
ÉS
HELYTÖRTÉNETI
SZEMLE

Paksi Tükör

X. ÉVFOLYAM, 2. SZÁM, 2003 JÚNIUSA

ÍZELÍTŐ

Vak Bottyán emlékek
Gyöngyösön

Kétszáz éve született Deák
Ferenc

Huszonöt éves az atom-
erőmű üzemi lapja

Nevel-e, nevelhet-e családi
életre az iskola?

Ahogy a fiatalok látják
március 15-ét

Paksi költők versei

Az erdőtüz árvái

Marx György sírjánál

II. Rákóczi Ferenc

Paksi Tükör tartalom

- 1 Beregnyei Miklós: Vak Bottyán emlékek
Gyöngyösön
 - 4 Bencze Barna: Kétszáz éve született Deák Ferenc
 - 10 Beregnyei Miklós: Huszonöt éves az atom-
erőmű üzemi lapja
 - 24 Iker Istvánné: Nevel-e, nevelhet-e családi életre
az iskola?
 - 31 Baksay Adrienn: Ünnepek másképp
 - 32 Baksay Adrienn: Ahogyan a fiatalok látják
március 15-ét
 - 33 Szarka József versei
 - 35 Kuti Horváth György versei
 - 36 Paksi költők versei (Mukli Petra, Mislai Gyula,
Ullein Csaba, Majoros Irén Erzsébet, Bajtai András)
 - 39 Kuti Horváth György: Oláh Zoltán Éneklő kopjafák
c. kötetének bemutatója
 - 42 Baksay Zsuzsanna: Az erdőtüz árvái - bábjáték
 - 48 Juhász Ferenc: Marx György sírjánál
-

PAKSI TÜKÖR

Irodalmi-művészeti és helytörténeti szemle

X. évfolyam, 2. szám, 2003 júniusa

Szerkeszti a szerkesztő bizottság

Felelős szerkesztő: Beregnyei Miklós

Rovatszerkesztők:

Lovásziné Anna, Györfly József, Szabó Péter, Szarka József

Tördelés: Törökné G. Judit

Kiadja: a Jámbor Pál Társaság

Felelős kiadó: a JPT elnöke

Készült: PA Rt. Nyomda 2003/563. sz.

Felelős vezető: Slonczki István

A szerkesztőség címe: Paks, Városi Könyvtár, Villany u. 1.

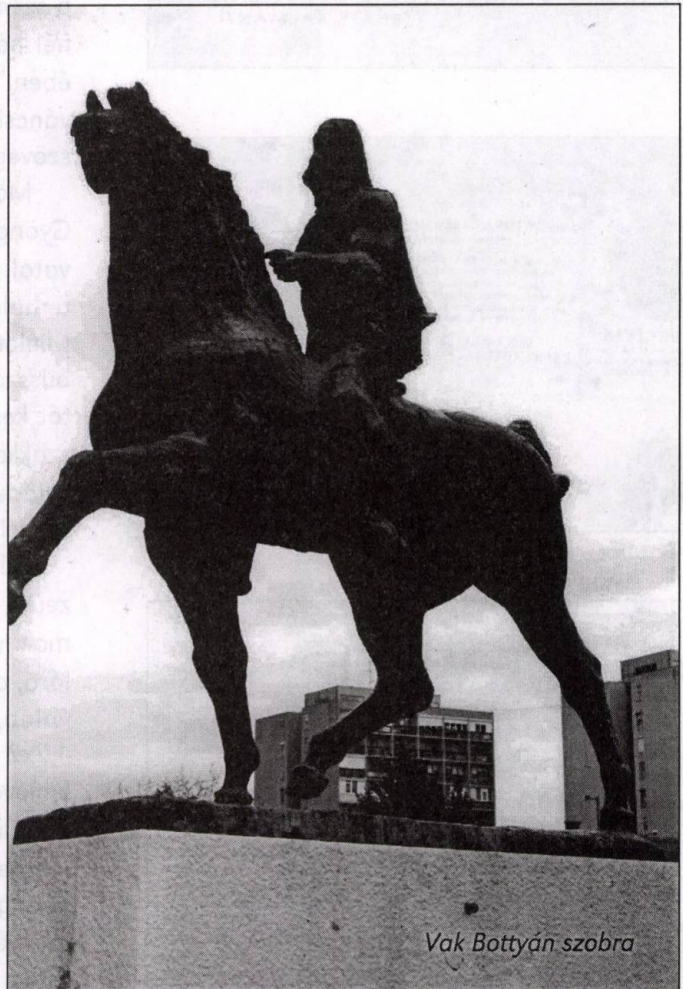
HU-ISSN: 1218-2109

Vak Bottyán emlékek GYÖNGYÖSÖN

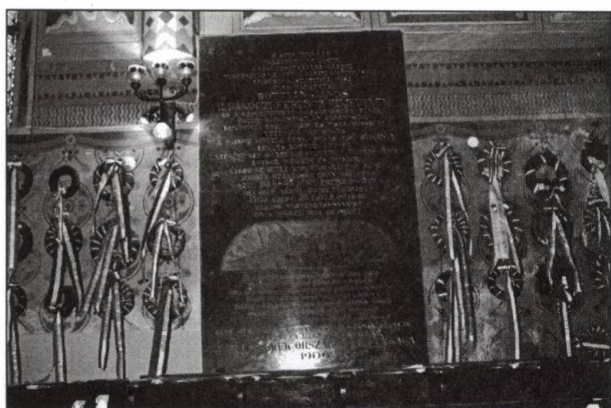
Április elején Mátraházán töltöttem egy hetet. Készülve az útra, eszembe jutott, hogy Gyöngyös a Mátra kapuja, egyben Vak Bottyán János végső nyugvóhelye. Mivel ebben az évben ünnepeljük a Rákóczi-szabadságharc megindulásának 300. évfordulóját, elhatároztam: a Mát-ra fővárosában felkeresem a generális nyugvóhelyét. (1703. május 6-án II. Rákóczi Ferenc és Bercsényi Miklós Brezánban kelt kiáltványukban harcba szólítják a Habsburgok ellen Magyarország minden "nemes és nemtelen" lakosát. A harc célja, hogy "a törvénytelen és szenvedhetetlen iga alól" felszabadítsák az országot. Rákóczi Esze Tamást kinevezi ezerskapitánnyá, és megbízza a seregyűjtéssel. E célból "Cum Deo pro Pátria et Libertate" feliratú piros selyem zászlókat ad át neki. Esze Tamás május 12-én indult Magyarországra. Mátraházára ment Gyöngyösön megálltam, a Mát-ra Múzeumban érdeklődtem, és kaptam felvilágosítást, hogy a keresett személy nyugvóhelye a ferencesek plébániatemploma.

A templom kriptájának bejárata

Vak Bottyán szobra

A templomban érdeklődéseimre elmondták: a kriptáj zárva van, nem látogatható, mert még 1945-ben feltúrták az oroszok, azóta nem lett helyreállítva. Ez nagy csalódást okozott, hiszen meg sem tekinthettem a sírhelyet. Bővebb tájékoztatásként a portás ajánlotta megvételre a templom történetét feldolgozó kis füzetet. Természetesen megvettem a Tájak Korok Múzeumok Kiskönyvtára 391. számú füzetét, a "Gyöngyös-ferencesek plébániatemploma" címűt, amelyet Dercsényi Balázs szerkesztett, és dr. Misóczki Lajos írt. Megköszönve a tájékoztatást, néhány fotót készítettem a templom bejárati falán elhelyezett márványtáblákról és a kriptáj bejáratáról, Mátraházára indultam. Alig vártam, hogy az üdülőben elővehessem a kis füzetet, amely egyetlen mondatban foglalkozik Vak Bottyánnal, mégpedig a 3. oldalon: "1907. október 13-án az országgyűlési küldöttség élén Thaly Kálmán átadta azt a vörös márványtáblát, amelyet Vak Bottyán János kuruc generálisra emlékezve kriptája felett a szentély belső, déli falán szentelt fel Pintér Kornél házfőnök, magas egyházi küldöttek jelenlétében." Megörültem ennek az újabb adatnak, kíváncsi lettem a márványtáblára és főleg annak szövegére.

Másnap a túra útvonalon - 11 km - lementem Gyöngyösre, ám a templom melletti plébánia hivatal portása nem tudott segíteni, mondván: a templom csak délután lesz nyitva, jöjjenek akkor. Mielőtt visszamentem volna Mátraházára - már busszal - körbejártam a templomot, és néhány fotót készítettem a Vak Bottyánról elnevezett ipari szakközépiskoláról, valamint a templom és a művelődési ház közötti téren álló Vak Bottyán szoborról.

Délután már kocsival érkeztem a Mátra Múzeum elé, onnan rövid séta a templomig, amely már nyitva volt. Hamar rátaláltam az emléktáblára, ott ahol a füzet jelezte, ám nem gondoltam volna, ilyen hatalmas. (Két darabból álló, kb. 1,2x2 m méretű.) A világítás rossz volt, bár a jelenlévő ferences atya nagyon készséges volt, minden világító alkalmatosságot felkapcsolt. A nem megfelelő világítás, és a tábla hatalmas mérete gyenge minőségű fényképet eredményezett, a márványtábla szövege részben olvashatatlan a foton, ezért közlöm a hiteles szövegét:

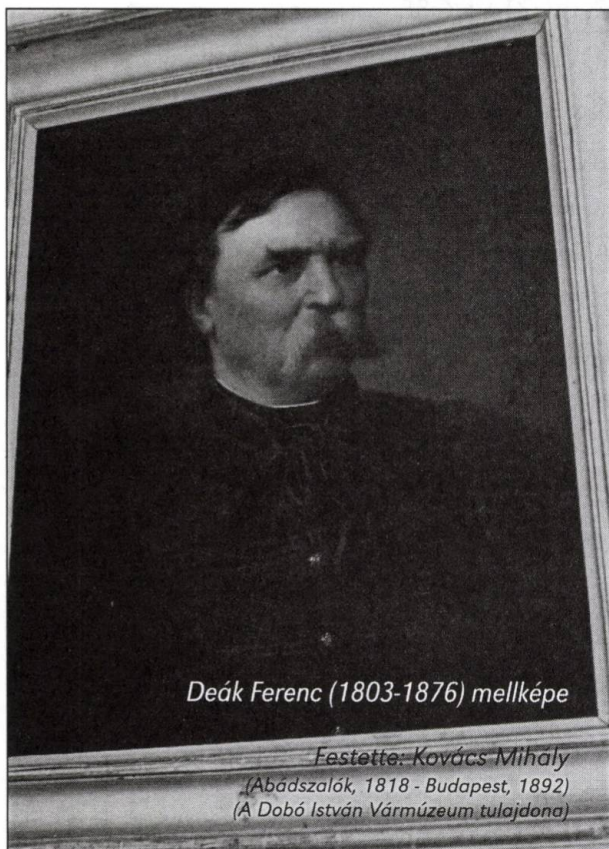
E SZENTEGYHÁZ
 FALAI KÖZT NYUGSZIK
 A RÁKÓCZI-SZABADSÁGHÁBORÚ
 TÖRTÉNELMI NAGYNEVŰ PÁRATLAN VITÉZSÉGŰ
 DICSŐSÉGGOSZORÚZTA HŐSE
 JELES HADVEZÉRE
 BOTTYÁN JÁNOS
 II. RÁKÓCZI FERENCZ FEJEDELEM
 ÉS A SZÖVETKEZETT MAGYARORSZÁGI RENDEK
 HOLTIG FÁRADHATATLAN SERÉNYSÉGŰ
 DUNÁNTÚLI ÉRSEKÚJVÁRI ÉS TISZA-DUNAKÖZI
 VEZÉNYLŐ TÁBORNOKA
 A KURUCZ VITÉZLŐ REND CSODÁS HÍRŰ BÁLVÁNYA
 KEDVES "BOTTYÁN APÓ"-JA
 A SZEGÉNY NÉP HŰ VÉDŐJE SZERETETT "JÓLTEVŐ JÁNOSA"
 EGYKOR TÖRÖKÖK ÉS TATÁROK
 UTÓBB NÉMETEK HORVÁTOK RÁ CZOK RÉME
 MAGYAR SZABADSÁG ERŐS OSZLOPA
 SZÜL. 1644-45 KÖRÜL ESZTERGOMBAN.
 MEGHALT TARNA-EÖRSI TÁBORÁBAN
 1709 SZEPT. 26. ESTI 8 ÓRAKOR.
 HAZÁNK TÖRTÉNETKÖNYVÉBE
 ÖRÖK HÍRREL ÍRTA BE NEVÉT.

ÉLT A HONÉRT, HONÜGYÉT VÉRREL VÉDÉ VALA VÁLTIG.
 MEGHALT, S HOLTA UTÁN PORBA DŰL A HONI ÜGY.
 MÉG IS - BOLDOG E HŐS... MERT MÉG SÍRJÁBA
 REMÉNYT VITT.
 S NEM LÁTHATTA: A HARCZ VÉGE MINŐ SZOMORÚ...
 BOLDOG E HŐS, LEGALÁBB NEM HUNYT EL
 SZÁMKIVETÉSBEN.
 HAJDAN A HONT ŐRZÉ, MOST A HON ŐRZI PORÁT.
 THALY KÁLMÁN

RÉGI SÍRKÖVÉNEK ÉS GYÁSSZÁZLAJÁNAK HELYÉRE
 ÁLLÍTTATTA EZEN EMLÉKTÁBLÁT
 A MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
 1906.

“MOST IS ELŐTTEM ÁLL MÉG AZ ÖREG ÚR.”

Kétszáz éve született Deák Ferenc

Deák Ferenc (1803-1876) mellképe

Festette: Kovács Mihály
(Abádszalók, 1818 - Budapest, 1892)
(A Dobó István Vármúzeum tulajdona)

Százötven éve, 1853-ban temették Pakson a Kálvárián Deák Ferenc nővérét, Deák Jozefát. Sírját a kegyelet sajnos nem őrizte meg. Neki köszönhető, hogy a “haza bölcse” gyakran ellátogatott városunkba, Paksra.

Deák Ferencnek három testvére volt, Antal 14, Jozefa 12, Klára 10 évvel idősebb volt nála. Deák születésekor (1803. október 17.) édesanyjuk meghalt, hat évvel később apjukat is elvesztették.

Deák neveltetése gyámjára, Hertelendy Györgyre és az idősebb testvérekre, főleg Antalra és Klárára hárult. Jozefa nemeskéri Kiss József paksi közbirtokossal kötött házassága után ebben az időben került Paksra. Deák Jozefáról, férjéről, gyermekeikről kevés adatot ismerünk. A Győr-Moson-Sopron megyei Nemeskéréről származó Kiss család Miszlán volt birtokos. A paksi közbirtokosság tagjai közé házasság révén jutottak. A XVIII. század második felében Kiss Sándor feleségül vette Daróczy Zsófiát. Kiss József az 1816-os birtokosztáskor 1300 holdas jószágát Pakson, Gerjenben, Bölcskén, Madocsán, Dunaszentgyörgyön, Uzdon és Borjádön kapta meg. 1829-ben Gerjen jegyzője a Paksi Uradalom közbirtokos földesurainak felsorolásakor “Nemeskéri Kiss József örökösei”-t említ, tehát ekkor már Deák Jozefa özvegy volt.

“Miről volt nevezetes Paks? A múlt század második felében Deák Ferencről, a haza bölcseről, akinek jó tanácsára szorult helyzetében Ferenc József is ráfanyalodott. Legnehezebb esztendeiben a nemzet szeme a Zala megyei köznemesen függött: mit tesz Deák, mit mond Deák? Tudták róla, hogy Paksra is eljárógat, a tornácos Szeniczey-kúria vendége. Pihenget, adomázzgat itt, de a homloka mögött országos gondokra ügyel. Békülünk, milyen feltételekkel? Talán éppen Pakson fontolgatja a döntést a haza bölcse...”

(Kósa Csaba: Nagy ezüst országút)

Deák Ferenc Pápán és Nagykanizsán járt gimnáziumba. 1817-ben végzett, majd 1821-ig Győrben jogot tanult. Győrből Pestre került joggyakornoknak. Az ügyvédi vizsgák letétele után, 1823 végén itt kapta meg ügyvédi oklevelét.

Deák az ügyvédi oklevél megszerzése után Zala vármegye szolgálatába lépett. Patvarista idejét Csesznyák József Zala megyei tiszti főügyésznél töltötte. Főnöke nem volt megelégedve első írásbeli munkájával, és figyelmeztette Deákot, hogy "rossz írása" nem illik jeles tulajdonságaihoz. Az önértékes Deák napokra eltűnt a világ szeme elől, hogy kézírását javítsa.

Ebből az időből maradt fenn a paksi vendégeskedésekhez köthető első emlék:

- Pakszon egy kisasszony rokona megkérte, hogy írjon valamit az emlékkönyvébe. Deák az alábbi szöveget írta:

*"Kurz geschrieben, gut gemeint,
Dicke Schrift, von Dicken Freund."*

(Tömören írva, jó szándékkal,

Csupa nagy betűkkel egy igaz baráttól.)

(Horváthné Miszlai Katalin fordítása.)

Deák nem töltött be fizetett megyei tisztséget, nyolc éven keresztül tiszteletbeli alügyésze volt a vármegyének. Az árvaszék jegyzője, utóbb elnöke volt, majd táblabírónak nevezték ki. A sokféle tevékenység lehetővé tette, hogy megismerkedjen a megyei jogi élet minden részletével.

Az országos politikába 1830 után kapcsolódott be. 1833 áprilisában bátyja lemondott országgyűlési követi tisztségéről, helyébe őt választották meg Zala megye követéül.

Az 1832-36 közötti, majd az 1839-40-es országgyűlésen kifejtett tevékenységével neve ismertté vált, az ellenzék egyik vezére lett.

Az elvbarátok és politikai ellenfelek által egyaránt tisztelt Deákról emlékezett meg Jámbor Pál önéletrajzában Paksra emlékezve:

"E kis város kaszinójában láttam először, tanuló koromban, Deák Ferencet, akkor zalamegye követét. Most is előttem áll még az öreg úr. Vagy mit beszélek! Dehogyan volt akkor öreg úr! Erőteljes izmos, virító arcú fiatal férfi volt. De széles karimájú kalapja volt akkor is, s teljes, őszinte arca, széles válla, átható mély szeme.

A kaszinó bérlője: a sánta spekner, mankó nélkül futott be, lélekszakadva, e szókkal:

- Jön Deák Ferenc!

A kaszinó tagjai rögtön félbehagyták a preferáncot - nagy tisztelet jele! - s mind siettek a vendég elé. Spekner elvette a kalapját a kezéből s elvette volna a botját is, ha hozzá juthat. Körülfogta a társaság, mint egy érkező patriarchát, hogy halljon valamit Pozsonyból, mert onnan jött. (...) Nem emlékezem már, hogy mit beszélt Deák a paksi kaszinóban; de annál jobban arra, a mint beszélt. Ép oly nyugodt volt e társaság körében is, hogy mindenkit a maga nevével szólított, mint később a parlamentben, a párt-izgalmak között. Taglejtés nélkül beszélt, mert neki a szó maga is elég eszköz volt a teljes jellemzésre. Egyszerűsége által vált impozánssá, mint egy komoly és szép szobor. A színpadias hatásnak egy szikráját sem lehetett fölfedezni benne. Komolyságával megnyerő nyájasság párosult.

Nekem, aki akkor még azt sem tudtam, mi a politika, különösen feltűnt az ő magvas és erőteljes magyarsága és kedves zalai kiejtése. Oly szabatosan beszélt, hogy nyomtatni lehetett volna, oly világosan, hogy gyermeklétemre én is megértettem mindent, s oly érdekesen, hogy senki sem szakította félbe egyszer sem. (Conticuere omnes) Úgy függték minden szaván, hogy veszteségnek tartottak volna azokból csak egyet is elveszteni. Meleg és férfias volt minden mondata s arca derült, mint a

déli nap. (...) Mikor este felé eltávozott, sorba állt az egész társaság, mintha egy fejedelem vonult volna ki. Pedig egy igazi jó barát, a jók barátja, távozott, kezét szorítva mindenkivel. Spekner - a házi úr - ott állt a küszöbön, nagy tisztelettel nyújtva át a széles karimájú kalapot, melyre én, fiatal hevemben, úgy tekinték, mintha korona lett volna; az is volt: egyszerű lángelme hordta.

Aztán több éven át láttam őt Pakson. Mert ott lakott egy nővére: özvegy Kiss Anna, lelkes magyar hölgy, kit minden évben meglátogatott.”

(A Közvélemény, VIII. évf. 1. sz.)

Deák évenkénti látogatásai alkalmat adtak a családi kapcsolatok ápolására. 1838-ban Deák József unokájának keresztapja lett. "1838. október 2-án Szeniczey Ferenc közbirtokosnak és feleségének Kiss Katalin asszonyságnak fia született Ödön (Edmund) akinek a keresztapja Deák Ferenc táblabíró Zala megyében, keresztanyja Kiss Eleonóra kisasszony voltak. A keresztelő lelkész Barla István volt."

(Sólyom Károly: Egy evangélikus gyülekezet a Duna partján)

Nővére Balatonedericsen élő lányának is segítségére sietett 1841-ben. A történetet Deáknak, egy Wesselényi Miklósnak írt leveléből ismerhetjük meg:

"Most érkeztem haza, Edericsről, s itt lelém már rég óhajtott kedves soraidat. Fájdalmasan sújtott engem is a sors keze, rokonom és gyermekéveim legrégebb hű barátja, Nedeczky Lajos élte virágában meghalt. Őt nevetlen árvát hagyott maga után; húgom fiatal s tapasztalatlan, családi dolgai a boldogultnak kissé zavartak, s enyém a kötelesség ezen árváknak az elvesztett atyát némileg pótolni. Dolgaik elrendezésében most három hetet töltöttem Edericsen és Somogyban, ezért voltam távol házamtól s ezért késett ez idáig válaszom."

(Áldor Imre (szerk.): Deák Ferenc élete)

Deák, bár az 1843-44-es és az 1847-48-as országgyűléstől távol maradt, az ellenzéki politikában szerepet vállalt. Részt vett a Védegylet megalakításában, 1847-ben az Ellenzéki Nyilatkozat alapelveinek összeállításában.

Az 1848-as események hatására március 16-án Zalaegerszegen tartott megyei közgyűlés úgy határozott, hogy felkéri Deákot, vállalja el az országgyűlési követséget. A közgyűlés felkérését tolmácsoló küldöttséget Deák a következő szavakkal fogadta: "Ne csináljatok belőle formalitást, tudom, mit akartok. S ámbár roncsolt egészségem miatt tán nem fogom győzni a munkát, mindazonáltal ne vádoljon engem arról senki, hogy a haza hasznára nem tettem, amit tettem. Elmegyek..." Zala megye egyik követe, a Pakson is közbirtokos Csuzy család tagja Csuzy Pál lemondott tisztéről, hogy lehetővé tegye Deák követté választását. Deák március 20-án Pozsonyban volt és elfoglalta helyét az országgyűlésben. Március 23-án Batthyány mint kijelölt igazságügy-minisztert mutatta be az országgyűlésnek.

Az 1847-48-as országgyűlés feloszlása után a kormány Pestre költözött. Fogadásukra április 15-én rendezett ünnepségen a transzparenszek közül az egyikén Mátyás király és Deák Ferenc képe volt látható. Mátyás király képe alatt "Meghalt Mátyás király, oda az igazság", - Deáké alatt "Született Deák Ferenc, van ismét igazság" - szöveg szerepelt.

Deák május elejére megszervezte minisztériumát, és nagy lendülettel fogott a még érintetlenül hagyott hűbéri maradványok felszámolását célzó törvényjavaslatok kidolgozásába.

Szeptember 11-én Jellasics támadásának hírére minisztertársaival együtt lemondott. Batthyány második megbízatásakor nem vállalt szerepet. Ennek okait sógorához (Deák Klára férjéhez) írt levelében találhatjuk meg:

“Most már miként lehessenek én azon hatalomnak minisztere s eszköze mely hazám ellen háborút folytat s mely a békekesség föltétele gyanánt nemzeti önállásunk s alkotmányos szabadságunk leglényegesebb részének feláldozását követeli?”

Monarchiában a miniszter mindig a király minisztere s mint ilyen felelős az országnak, de midőn a király nevében háború folytatatik a nemzet ellen, hogyan legyen én minisztere a királynak?”

Deák képviselői mandátumáról nem mondott le, továbbra is részt vett az országgyűlés munkájában még október harmadika után is, amikor a király - törvénytelenül - feloszlatta az országgyűlést. A Debrecenbe költözött parlament munkájában már nem vett részt, hazatért kehidai birtokára és a következő éveket ott töltötte teljes visszavonultságban. Határozottan elutasította Schmerling igazságügy-miniszter felkérését, hogy vegyen részt az igazságügyi reformokkal kapcsolatos tanácskozáson.

A kehidai elzártaságból Széchenyi István mozdította ki. 1854-ben 125.000 forintért megvásárolta a kehidai birtokot. A vételár feléből az adósságokat fizették ki, a másik felét évjáradékká minősítették.

Deák Pestre költözött, az Angol Királynő szállóban bérelt lakást. Deák személye ismét felértékelődött, a folyamatosságot, az újrakezdés lehetőségének reményét jelentette. Szállodai szobája nyitva állt mindenkinek. Vendégül látott vidékieket, külföldieket, hírlapírókat, politikusokat, rokonokat. Nyilvános politikai szereplést 1861-ig nem vállalt. A nemzeti öntudat fenntartását tartotta fontosnak, ezt szolgálta 1855-ben, Vörösmarty Mihály halála után a költő árváinak megsegítésére indított gyűjtés. A Deák által indított és sikeresen lebonyolított gyűjtés pár hónap alatt 103.000 forintot biztosított az árváknak.

Pestre költözése után paksi látogatásai gyakoribbakká váltak. A látogatások emlékeit 1918-ban Balassa Sándor a polgári iskola egykori igazgatója gyűjtötte össze, és adta közre az iskola évkönyvében. Balassa írását sokan felhasználták Deákra emlékezve, részletei ismertek. Az évforduló alkalmából a teljes szöveg közzététele talán nem érdektelen.

Balassa Sándor:

Deák Ferenc a rokongyermekek között.

A haza bölcse 1855-től kezdve rendszeren a húsvéti ünnepekre, a 60-as években pedig már a forró nyári hetekre is lerándult Paksra édes nénje: Deák Jozefa lányának, Kisszenicei Szeniczey Ferenc paksi földbirtokos nejének családjához. E látogatásai szorosán családias jellegűek voltak, mert Deák Pakson csak néhány ismerőssel érintkezett; pihenő szórakozásához tartozott azonban, hogy időnként Bezerédj István hídjai és Bartal György faddi barátai otthonát is felkeresse. Különben Deák puritán egyszerűségéhez alkalmazkodva a Szeniczey ház úrnője és a földesúri házigazda gondosan kerülték a megkülönböztető vendéglátást, mert mindketten a szokott napi elfoglaltságukban - zavartalanul - nyújtották meg Deáknak a pihenő-alkalmat.

Ödön, Jozefa, Cecília, Stefánia, Friderika, Ákos és Géza volt a Szeniczey család gyermekserege, akiket dédnagybátyjuk a megérkezése után pár óra múltán a játékszobájukban keresett fel, gyarapítva annak leltárát szebbnél szebb és állandóan tanulságos játékokkal, vagy hasznos foglalkoztató tárgyakkal. Meghozta számukra a külföldi nagyvárosok képeit egy panoráma-összeállításban, amelyet ő maga mutatott be a kis rokongyermekeknek, megadva hozzájuk a tanulságos magyarázatot.

A forró nyári napok délelőttjein pedig maga köré csoportosította a Szeniczey-gyermekeket és kísért velük a családi házból (a mai Bloch-féle vendéglő épülete) a hidegvölgyi szőlőbe (a mai Bun-féle fáskert), ahol a nagy diófa alatt levő malomkő-asztal mellett ülve gyönyörködött a gyermekjátékban, szerzett nekik feledhetetlen örömet avval, hogy az alacsonyabb gyümölcsfát teleaggatta sok sárga narancssal, a pázsit virágai közé pedig édes cukrot, mogorót hintett.

Elképzelhető aztán, hogy mennyire lebilincselte a gyermekszíveket Deák evvel a szeretetteljes közvetlenségével kedves emléktárgyaival, melyeket pihenő óráiban zsebkésével puhafából maga faragcsált. A gyermeklélek felüdítéséről kedves adomással gondoskodott. Például feladatul adta, vajjon ki tudná megmondani, hogy hívták Herkules feleségét? Hiába erősítgette Cilike, hogy Dejanira, - mert Deák bácsi kijelentette, hogy a Herr Kules feleségét nem hívhatták másképp mint Frau Kules-nek. Elképzelhetjük tehát, hogy mily rajongással vette körül a gyermektársaság a kedves Deák bácsit.

Egy esős napon Deák a folyóson ült, körülötte pedig apró szalmaszékeken a Szeniczey-gyerekek, akikkel beszélgetve, tanulmányaik és neveltetési rendszerük iránt érdeklődött. Ő is beszélt a gyermek éveiről és többek között ezt mondotta: "Lássátok én rólam azt híresztelgetik, hogy én egykoron rossz tanuló lettem volna, pedig ez nem áll, mert én mindig szorgalmas tanuló voltam, sőt igen sokszor tanulótársaimat dolgozataiknál segítettem is. De igaz, hogy tanáraink között a piaristák gimnáziumában volt egy jószágos lelkű öreg prior, aki engemet igen megszeretett és sokat foglalkozott velem, sőt ha tanulmányaimnál valami nehézségbe ütköztem, azonnal hozzá folyamodtam és kértem, hogy segítsen és ő ezt mindig meg is tette. Ez a jó öreg prior meghalt és jött egy másik. Ehhez is akartam segítségért folyamodni, de ő röviden e szavakkal utasított el:

"Fiam, van neked elég eszed ahhoz, hogy te magad is megoldod azt, csak vesződj vele!" Persze ez nekem eleintén igen zokon esett, pedig ennek az embernek köszönhetem, hogy megtanultam önállóan gondolkodni és saját erőmre támaszkodni."

A hízkeledés nélküli ragaszkodó bizalomnak vált emberévé, hazánk bölcsévé, nemzetünk államférfiává. Magánéletének e kis harmatcseppjei, melyeket paksi rokonai köréből ismerünk meg, kedves emlék marad a mi részünkre is azzal, hogy a Szeniczey családtól átvéve iskolánk jubiláris évkönyvébe iktathatunk néhány hiteles adatot Deák Ferenc paksi napjairól."

"Nehéz idők, vészteljes évek mentek el fölöttünk. Végenyészet szélén állott nemzetünk. De az isteni gondviselés, midőn egyrésztől annyi szenvedéssel sújtott, másrésztől erőt ébresztett keblünkben, hogy el ne csüggedjünk és a veszélyben forgó hazát még forróbban szeressük. Adja isten, hogy tanultunk legyen a kísértet nehéz napjaiban, kik egyek voltunk szenvedésben, egyek legyünk működéseinkben is."

E szavakkal kezdte beszédét Deák Ferenc, az 1861-es országgyűlésen, melyben felirati javaslatát ismertette.

A "alkotmányos" kormányzáshoz való visszatérés szándéka fogalmazódott meg az uralkodó által kiadott Októberi Diplomában.

Visszaállították a Kancelláriát és a Helytartótanácsot, és ígéretet tettek az országgyűlés összehívására, melynek feladata Ausztria és Magyarország viszonyának rendezése lenne. A diplomában ajánlott megoldást az országgyűlés nem fogadta el.

- "Ha ezen eszme tettelesen életbe lépne, Magyarország nem lenne többé önálló sem törvényhozásában, sem kormányzatában, hanem legfontosabb érdekeire nézve alatta állana az osztrák birodalom közös törvényhozásának s kormányzatának; egy szóval, csak névre volna Magyarország, tetteleg pedig osztrák provincia" - összegezte véleményét Deák az Októberi Diplomában megfogal-

mazottakkal kapcsolatban. A felirati javaslatot mindkét ház elfogadta. Az uralkodó leirata a feliratot elutasította, augusztusban az országgyűlést feloszlatta.

Az udvar átmenetileg visszatért a parlament nélküli kormányzáshoz. A megegyezés érdekében 1863-tól a magyar konzervatívok és az udvar között tárgyalások folytak. Deák 1865 húsvét vasárnapján tette közzé a Pesti Naplóban cikkét, melyben nyíltan megfogalmazta a magyar álláspontot. Az előzetes tárgyalásokkal jó előkészített 1865 decemberében megnyitott országgyűlés feladata: ki-munkálni és elfogadni a kiegyezési törvényt. A tárgyalások felgyorsultak, 1867-re létrejöhetett a megállapodás. 1867. február 17-én Deák javaslatára Andrassy Gyulát miniszterelnökké nevezi ki az uralkodó.

Június 8-án megtörtént a koronázás. Deák nem vett részt a középkori pompával megrendezett ünnepségen. Kitüntetést nem fogadott el.

Deák lassanként visszavonult a közügyektől. Utolsó nagyobb fellépése 1873. június 28-án volt, a kötelező polgári házasság bevezetése mellett érvelt országgyűlési beszédében.

Budapest belvárosa 1861 óta mindegyik országgyűlési választáson Deákot választotta követévé. Így történt ez 1875 nyarán is. Deák betegségére hivatkozva lemondott mandátumáról. A megismélt választáson újra megválasztották. Bár elfogadta a megbízást, élni már nem tudott vele. Egészségi állapota romlott, csak ülve tudott aludni.

1875 nyarat Nedeczky István István úti (Ajtósi Dürer sor) házában töltötte Nedeczkyék gondos ápolása mellett. (Nedeczky István (1832-1908) Deák Jozefa unokája volt). Az 1848-49-es szabadságharcban nemzetőrként, majd a 13. honvédszászlóalj hadnagyaként szolgált. Világos után a komáromi várban századosként szolgált.

1863-ban részt vett az Almásy-Nedeczky-féle titkos ellenállási szervezkedésben. Céljuk a Habsburg uralom megszüntetése. 1864 márciusában letartóztatták, halálra, majd 20 év várfogságra ítélték. 1867 februárjában amnesztiát kapott. 1869-78 között a Deák-párt, majd a Szabadelvű Párt országgyűlési képviselője volt.

A betegségét türelmesen viselő Deák utolsó hónapjait Széll Kálmán Egyetem téri lakásában töltötte. Itt érte a halál 1876. január 28-án.

Utolsó óráiban két paksi volt mellette, keresztfia Szeniczey Ödön és házi orvosa dr. Kovács Sebestyén gyapai földbirtokos.

Paks, halálának ötvenedik évfordulójára, emléktáblát helyezett a Szeniczey-ház falára, bár soha sem volt a tulajdona. Ma a paksiak Deák-házként ismerik ezt az épületet. Emlékét őrzi a róla elnevezett utca és a Deák Ferenc Általános Iskola.

“Deák erkölcsi nagysága osztatlan nimbuszal veszi körül emlékezetét, mert az ő önzetlen becsületességébe vetett nemzeti bizodalmat ő nemcsak mindig megérdemelte, hanem diadala után is igazolta.”

(Kossuth Lajos)

■ Bencze Barna

Huszonöt éves az atomerőmű üzemi lapja

“Az üzemi lapok története 100 évnél is hosszabb időre nyúlik vissza. Európában az első üzemi lapok 1880 körül indulnak egymástól függetlenül, legkorábban Németországban, Svájcban, Angliában és Hollandiában.

Feladatuk kezdetől fogva: belső tájékoztatás az üzemek életéről. A szerkesztők a vállalatok vezető tisztségviselői, de a második világháborút követően már általánossá válik a professzionális újságszerkesztők alkalmazása.

Az üzemi lapok fejlődésük során mindinkább abban látják feladatukat, hogy politikamentesen, csak a vállalat alkalmazottainak érdekvédelmével, tájékoztatásával és a vállalat vezetésének, termelésének, fejlesztésének legfőbb irányjaival, eredményeivel foglalkozzanak.”

Így ír dr. Vámos György professzor, a Szakújságírók Egyesületének elnöke egy 1992-ben megjelent cikkében az üzemi lapokról.¹ Ebből a cikkből tudhatjuk meg az európai országokban megjelenő üzemi lapok számát, amely szerint Angliában 1300, Franciaországban 1000, Németországban 500, Svájcban 700, Svédországban, Hollandiában, Norvégiában, Finnországban 300-500 között és Ausztriában 100.

Magyarországi adatok nem állnak rendelkezésre, ám azt tudjuk, hogy Tolna megyében 1884 és 1980 között 44 féle üzemi lap jelent meg.²

Pakson az alábbi üzemi lapok jelentek meg:³

- Postai Értesítő (1881-1882)
- Távirtdai Közlöny (1882)
- Közlekedés Ügy (1882-1883)
- Paksi Járási Könyvtári Híradó (1961-1965)
- Paksi Konzervgyári Híradó (1974-1975)
- Neutron (1976-1977)
- Atomerőmű Építői (1978-1986)
- Csütörtök (1981)
- Paksi Állami Gazdaság (1981-1989)
- Paksi Atomerőmű Közleményei (1989-1992)

A fenti adatok alapján a megyében 55 féle üzemi lapról vannak adatok, ha ezt kivétem országos szintre, akkor talán nem sokat tévedek, ha 600-700-ra becsülöm az üzemi lapok számát, és ez azt jelenti, hogy az európai élmezőnyben vagyunk.

Ám ez a statisztika bizonyosan romlott 1990-től, mert nagyon sok vállalat átalakult vagy megszűnt, gondoljunk csak a nagy megyei építőipari vállalatokra, állami gazdaságokra és szövetkezetekre.

A villamosenergia-ipar nagy átalakulása kevésbé érintette az üzemi lapokat. Az atomerőmű volt a házigazdája az első “Villamosenergia-ipari üzemi lapok találkozájának” 1994. április 21-én. A találkozó helyszínén - PA Rt. irodaháza - kiállításra kerültek az erőműtársaságok és az áramszolgáltatók lapjai.

Az erőműtársaságok lapjai: Energia (Ajka), Híradó (Budapest), Visontai Hírek (Mátra), Atomerőmű (Paks), Közérdekű Információ (Tisza), Vértésítő (Vértés). A fel-

sorolt lapok összesen 17.000 példányban jelentek meg.⁴

Az áramszolgáltatók lapjai: Elektromos Hírek (ELMÜ), Áram (ÉDÁSZ), ÉMÁSZ Hírek (ÉMÁSZ), DÉMÁSZ Hírek (DÉMÁSZ), DÉDÁSZ Híradó (DÉDÁSZ), OVIT Híradó (OVIT), Hálózat (TITÁSZ).

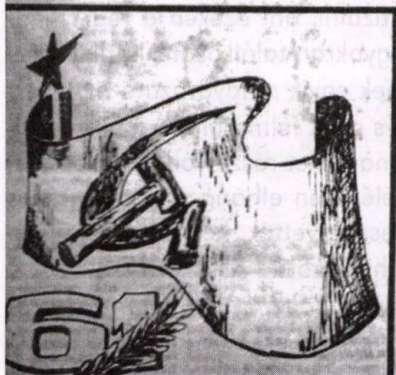
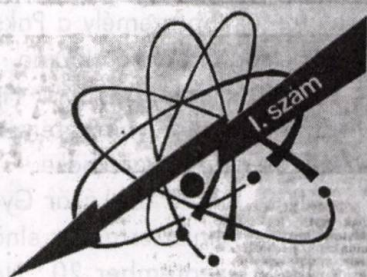
Az MVM Rt. két lappal képviselte magát, nevezetesen az MVM Közleményekkel és a Gyorsinformációval. Az iparági lapok közül a legnagyobb példányszámú Energia (Bakony Erőmű Rt.) 5100 példányban jelent meg, míg az Atomerőmű 5000-ben.

Az üzemi lap megjelenésének negyedszázados évfordulóját 2002. november 21-én ünnepeltük, a kétnapos jubileumi konferencia első napjának délutánján. Ebből az alkalomból kiállítást rendeztünk az üzemi lap régi számainak egy-egy nagyított oldalából, és természetesen kiállítottuk a 25 év alatt megjelent eredeti példányokat is. A kiállítást Komornik Ferenc, a Magyar Szakújságírók Egyesületének ügyvezető elnöke nyitotta meg.

ATOMERŐMŰ

A PAKSI ATOMERŐMŰ
BERUHÁZÁS DOLGOZÓINAK LAPJA.

építői

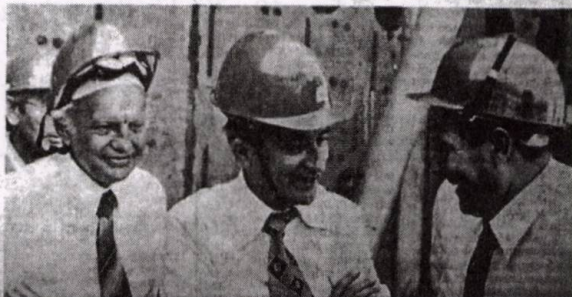

Huszár István látogatása az atomerőműnél

1978. szeptember 26-án látogatást tett az atomerőmű építkezésén Huszár István, az MSZMP Politikai Bizottságának tagja, miniszterelnök-helyettes, az Országos Tervhivatal elnöke. A beruházás területére K. Papp Józsefnek, a Tolna megyei PB első titkárnak, dr. Gyulai Jánosnak, a megyei PB titkárnak, Császár Józsefnek, a Tolna megyei tanács elnökhelyettesének kíséretében érkezett.

A vendégeket megérkezéskor a beruházás párt-, gazdasági és társadalmi vezetői üdvözölték.

Az érkezést követően Pálnya József, a Paksi Atome-

A legkisebb példányszámú iparági lapunk a Budapesti Erőmű Híradója, a 300 példányos megjelenésével.

Egyébként az atomerőmű lapjának a példányszáma a következők szerint változott:

- 1978-1986-ig 5000 példányban jelent meg,
- 1987-1989-ig 6000 példányban jelent meg,
- 1990. január-februári számok 2000 példányban jelentek meg, márciustól-júliusig 3000 példányban jelentek meg,
- 1990. augusztusától - 2001. augusztusáig 6000 példányban,
- 2002. szeptemberétől 6000 + 20.000 példányban.

A 2002. szeptemberi nagy változásra később még kitérek, ám most szóljunk a 25 éves évfordulóról.

A konferencia - közel félezer - résztvevői kíváncsian böngészték a lap régi számait, elevenítették fel a fotókon megörökített pillanatok további részleteit. A résztvevőket nagyon érdekelte a múlt, hiszen ők is aktív részesei voltak a nagyberuházás megvalósulásának. A kiállítás iránti érdeklődés azért is érthető, mert az újság az a műfaj, amelyben az apró és jelentéktelennek tűnő pillanatok és események idézik az elmúlt éveket, évtizedeket és nem a letisztult, tankönyvekbe illő múltidézőssel állunk szemben.

A lap történetét négy jól elkülönülő szakaszra oszthatjuk fel.

a) *Az első, az indulás időszaka, amely 1978-tól 1986 decemberéig tartott.* Ekkor az Atomerőmű Építői címűen tükrözte a lap tartalmát, hiszen minden cikke az építkezésről szólt, egy-egy olyan írással megtűzdelve, amely az építők elhelyezésével, ellátásával és az igen kevés szabadidős programjuk felvillantásával foglalkozott. A nem nagy terjedelemben - négy oldalon - megjelenő számokban kiemelten foglalkoznak az országos vezetők építkezésen tett látogatásaival, amely bizonyítja: az állami és politikai vezetés figyelemmel kísérte az építkezést. Íme néhány fontosabb személy a Paksra látogatók közül, az újság híradása alapján.

- 1978. szeptember 26.: Huszár István, az MSZMP PB tagja, miniszterelnök-helyettes, az Országos Tervhivatal elnöke.

- 1979. január 3.: Lázár György, az MSZMP PB tagja, a Minisztertanács elnöke.

- 1979. szeptember 20.: Herczeg Károly, a Vasas Szakszervezet főtitkára.

- 1979. október.: A Magyar Rádió Rádióklubjában nyilvános felvétele Pakson.

- 1979. december 19.: Kádár János, az MSZMP KB első titkára.

- 1980. július 11.: Czinege Lajos hadseregparancsnok, honvédelmi miniszter.

- 1980. július 23.: Dr. Ábrahám Kálmán építésügyi és városfejlesztési miniszter.

- 1980. szeptember 10.: Farkas Bertalan, az első magyar űrhajós.

- 1981. február 25.: Méhes Lajos ipari miniszter és dr. Kapolyi László államtitkár.

- 1981. március 18.: A KISZ KB Vörös Vándorzászlójának átadására több állami vezető is érkezett.

- 1981. szeptember 10-12.: A II. Atomtechnikai szimpózium vendégei.

- 1982. március 24.: Lázár György, a Minisztertanács elnöke.

- 1982. május 14-15.: Szakmunkástanulók országos találkozója.

- 1982. június 2.: Moldova György író.

- 1982. október 26.: Berkesi András író.

- 1983. április 22.: A KGST Villamosenergetikai Együttműködési Állandó Bizottsága.

- 1983. november 3.: Lázár György miniszterelnök.

- 1984. szeptember 13-15.: III. Atomtechnikai Szimpózium résztvevői.

- 1984. október 12.: Marjai József miniszterelnök-helyettes.

- 1985. október 1.: Havasi Ferenc, az MSZMP KB titkára.

- 1986. január 29.: A KGST Atomenergetikai Gépgyártási Együttműködést Koordináló Kormányközi Bizottság 13. ülésének résztvevői.

- 1986. május 8.: Méhes Lajos, az MSZMP KB tagja és Czipper Gyula ipari miniszterhelyettes.

- 1986. augusztus 25.: Dr. Kapolyi László ipari miniszter avatásán.

- 1986. november 26.: Pál Lénárd akadémikus, az MSZMP KB titkára.

- 1986. november 27.: Ivan Sz. Szilajev, a Szovjetunió Minisztertanácsának elnökhelyettese és kísérete, köztük dr. Kapolyi László ipari miniszter.

A mai olvasó és lapszerkesztő számára szokatlan az a sokszor humorba ágyazott kritika, amely szinte minden számban megtalálható. Az ember hajlamos azt hinni, hogy a 70-es években nem lehetett kritizálni, ám ezeken a régi, megsárgult lapokon gyakran találkozunk kritikus észrevételekkel. Ennek egyik magyarázata az lehet, hogy az építkezés alatt felmerült gondokról nyíltan beszéltek, a napi élet része volt az értekezleteken, megbeszéléseken elhangzó kritika. Ezért azt is természetesnek vették, hogy az üzemi lap hasábjairól sem hiányzott a kritikus hangvétel.

b) *A második időszak 1987 januárjától 1990 januárjáig terjedt,* ekkor a lap címe "Paksi Atomerőmű"-re változik, és Paks városi címere is megjelenik a fejlécen.

Ezt a címváltozást jelentős tartalmi változás követte, amelynek több oka volt.

Az első és talán a legfontosabb, hogy az építkezés a befejezéséhez közeledett. A másik fontos változás a PAV és a város vezetése közötti viszonyban jelentkezett, ugyanis az 1985-ben tanácselnökké választott Jákli Péter vezette városi tanács harmonikusabb kapcsolatot alakított ki. Az új városi vezetés egy nyíltabb várospolitikát folytatott, szorosán együttműködve a PAV vezetésével. A nyíltabb várospolitika nagyobb nyilvánosságot igényelt, ám a nyilvánosság paksi fórumai igen szűkek voltak. A városnak még nem volt helyi lapja, csak az 1988-ban megalakult Jámbor Pál Társaság szorgalmazására kez-

tések már 1985. nyarán megkezdődtek és most még csak ott tartunk, hogy van egy-két "koncepciókn":

1. Legyen közös lapja a városnak és a PAV-nak! Ez szerintem nem jó, hiszen a PAV az ország egyik legnagyobb üzeme, ennél fogva egy üzemi lapra szüksége van, és

dődött meg a városi lap megindítására irányuló törekvés. Ám a nyilvánosság kereteinek tágítását a helyi pártvezetés gyanakvással szemlélte, és az 1984-ben indult Paksi Mozaik című negyedéves lapot - az egyetlen helyi periodikát - 1987 márciusában betiltotta. Új lap indítását nem támogatták, viszont azt szerették volna elérni, hogy a Paksi Tükör az atomerőmű lapjának legyen a melléklete. Így született egy megállapodás, és az atomerőmű üzemi lapja egyben a városi lapja is lett.

Ez az egyezség azt eredményezte, hogy a lap egyre több, a várossal kapcsolatos cikket közölt. Van olyan szám, amelyben több a várossal szóló cikk, mint az erőművel foglalkozó írás.

A város értelmiségének egy része nem fogadta el ezt a megoldást, álláspontjukat ezen sorok írója összegezte, a Paksi Mozaik 1986. júniusi számában megjelent "Ej, ráérünk arra még!" című röpiratában.

"Paks 1979 óta város, és még mindig nincs "hivatalos" lapja, pedig 1880-tól 1901-ig tíz féle újság jelenik meg az akkori községben.

Minden elismerés megilleti a Paksi Konzervgyárat, hiszen a megjelent nyolc számból hatnak a kiadását-költségét vállalta. Ma már sajnos nem tudja vállalni. Nagy segítséget kaptunk a Paksi Atomerőmű Vállalattól is, hiszen a számk mellékleteit Ők sokszorosították és az 5. számot ők adták ki.

Az illetékesek azt mondják, hogy a Mozaik helyett egy másféle lapot kell kiadni. A tervezge-

a havi megjelenése reális igény, míg a városi lapnak minimum hetente kellene megjelennie.

2. Legyen városi lap, heti megjelenéssel, és ennek legyen "melléklete" a Paksi Mozaik, mely negyedévente jelenne meg, helytörténeti és irodalmi anyagot közölve, míg a városi lap politikai lap lenne. Részemről ezt az elképzelést tartom jónak.

3. Nem kell ide lap, hiszen indul majd a helyi TV, és ez informálja a város lakóit, elosztatja a sok pletykát és rémhírt, amit a tömegtájékoztatásunk kritikán aluli színvonala eredményez.

Erre az elképzelésre csak azt tudom mondani, hogy ilyen alapon az ország összes sajtótermékét be kellene tiltani, hiszen van a TV1, TV2-es műsor, Rádió (Kossuth, Petőfi, Harmadik műsor).

4. Nem kell helyi újság, inkább növeljük a megyei Néplapban a Paksról megjelenő cikkek számát.

Én meg azt mondom, hogy inkább nézzük meg a 19 megyében megjelenő sajtótermékek mennyiségét, és hasonlítsuk össze a mi megyénkével."

Végül a tanácsi vezetés úgy döntött, hogy önálló városi lapot indít, és megbízta a Jámbor Pál Társaságot a lapalapítás munkálataival. Ennek eredményeként 1989. szeptember 26-án megjelent a Paksi Hírnök, amely kezdetben havonta jelent meg, ám 1990-től már kéthetente. Közben a rendszerváltás szeleként a város új vá-

rosi címet is szeretett volna, az ezzel kapcsolatos viták 1989-ben kezdődtek. Ez is indokolta többek között - hogy az atomerőmű újság fejlődéséről kerüljön le a városi címer. Az új városi lap megjelenésével a közös lapból ismét üzemi lap lett.

c) *A harmadik időszak 1990 februárjától 2002 augusztusáig tartott.* A lap fejléce "Atomerőmű"-re változik és a Paksi Atomerőmű Vállalat dolgozóinak lapjaként aposztrofálja magát. Az 1992. februári számon már ez a nagy változás olvasható: "A Paksi Atomerőmű Részvénytársaság dolgozóinak lapja".

gazdája az I. Villamosenergia-ipari Üzemi Lapok Találkozójának.

- 1995. március 23-án megkezdtek a KKÁT alapozó munkálatait.
- 1995. szeptember 11-én megnyílt a TLK.
- 1995 októberében elkezdődtek a Karbantartó Gyakorló Központ (KGYK) építési munkálatai.
- 1997. április 29-én megnyílt a KGYK.
- 1998 júniusa: a 4. blokkon elvégezték a kondenzátorok cseréjét.
- 1999 augusztusa: az 1. blokkon üzembe helyezték a Siemens által szállított digitális reaktortvédelmi rendszert.

Békességben közösségünkben

Új feltevést, új formában adjuk az Ön kedvő lapjainkat. Az Atomerőmű Lapok, majd a Paksi Atomerőmű, a most az Atomerőmű címet megújított újság mindig igyekezik tájékoztatni a lakosokat az orrú építéssel, műszaki, gazdasági eredményeivel, a nem utolsósorban az itt élők életéről.

Célunk továbbra is a korrekt tájékoztatás, a tények ismeretése, ezek hátterének megvilágítása, mely elfogulatlan, sok-sok ismeretes és higgadt cikkekkel érkezik.

A fentiekben nemcsak bemutatunk saját életünket, életpályákat, melyek részleteit, megbeszélésük után a kiadványunkból.

Ötletünk elvált, egyszerűen elismerték a lapunkat, felajánlották a szemlést. Nem vállaltuk fel a mai társadalmi kizártságotól adódó, erőszakos feladatunk megújításának közzétételét.

Szerkesztőségünk tagjai továbbra is nyitott, őszinte, lelkesedéssel társadalmi munkában vesznek részt, és a közérdekű témákban sem problémamentes az élet, ittünk hátrébb építésként békességben.

Fehéls szerkesztő

Mit ajánl az Electricité de France?

A címben feltett kérdés mostanában sokszor elhangzik Pakson. A válasz röviden: egy 2600 MW-os francia atomerőmű felépítését Pakson, közös vállalkozás keretében.

A szükséges tőke 70%-át francia, 30%-át magyar forrásból kell lennie fedezni. A magyar ipar jelentős részt vállalhat a beruházásból, ez tiszta devizabevétel is jelenthet vállalatunknak. A beruházási hitel a termelt villamos energia fedezi. Ennek egy részét az országhatáron a francia partner ven-

néit, és gondoskodna értékesítéséről. Jánálkos előnyt jelenthet, hogy az egy lépésben vezetetlen a nyugati-európai rendszerből áramot is vásárolhat az ország.

Az ajánlat kidolgozására a francia és a magyar villamosmérnökök létrehoztak egy 6 munkacsoportból álló testületet. Ezek a munkacsoportok dolgozzák ki részletesen a a műszaki és gazdasági kérdéseket.

A a hálózati, energiaszállítási problémákat,

A a magyar cégek részvételi lehetőségeit,

A a sz. üzemanyagellátást és a hulladékkezelést,

A a gazdasági elemzést,

Később további csoportok is alakulhatnak a biztonsági és környezetvédelmi problémák vizsgálatára.

A munka célja egy olyan megvalósíthatósági tanulmány elkészítése, amely alapján a döntéshozók feltevéssel dönthetnek.

A tanulmányt olyan mélységben kell kidolgozni, hogy kedvező

döntés esetén a beruházás rövid időn belül megkezdődhesen. Ez nem könnyű feladat, mivel számos a határoló, a munkai költségek be kell fejeznie. Visszatérve a címben feltett kérdésre, a választ kissé másféleképpen fogalmazva az EDF jó üzletet ajánl. Francia tőkét, korszerű és biztonságos erőművet, magyar részvételt a kivitelezésben, hirtelen piacot a termelt energiának és - nem utolsósorban - csatlakozási lehetőséget a nyugati-európai villamosenergia-rendszerhez.

RÓNÁK JÓZSEF

Munkánkban szünet nincs

zise. A kibocsátási korlátokat betartottuk, az aeroszolok és a radioaktív vonatkozásban nem értünk el a kibocsátási korlát egy ez-

találni, de már most többünk figyelmen kívül hagyjuk.

Szomorúan kell megállapítanunk, hogy a hulladékégetés veszélyesnek bizonyult.

Egy cikk a falléjáról

Jó volt ESZI-snek lenni!

Az erőmű életében fontos események történnek, amelyek természetesen tükröződnek, és megörökítődnek a lap oldalain. Érdekes felidézni néhány jelentősebb eseményt.

- A vállalat 1992. január 1-től részvénytársaságként működik.
- 1992. június 30-án Dunaszentgyörgyön megalakult a Társadalmi Ellenőrző és Információs Társulás (TEIT).
- Kettős évforduló 1992-ben: 1942-ben Chicagóban elindul a kísérleti atomreaktor, és 1982-ben - 10 éve - indult el Pakson az 1. blokk.
- 1993 júniusában megkezdődtek a kiégett kazetták átmeneti tárolójával (KKÁT) kapcsolatos lakossági tájékoztatók.
- 1993 novemberében megkezdődtek a Tájékoztató és Látogató Központ (TLK) építési munkálatai.
- 1994. április 21-én az atomerőmű a házi-

- 1999. szeptember 23-án ünnepélyesen köszöntjük a TLK-ban a 100.000 látogatót.

Változik a lap terjedelme, 1990 áprilisától hat oldalra jelenik meg, majd szeptembertől 8 oldalra, és egyre gyakrabban fordul elő a 10 és 12 oldalas szám.

A nagyobb terjedelem lehetőséget ad több téma feldolgozására, felvillantására, ezzel a lap érdekesebb és informatívabb lett. Ezt bizonyítják a lap hazai és nemzetközi sikerei. A Szakújságírók Egyesületének elnöke - dr. Vámos György - és ügyvezető igazgatója - Komornik Ferenc - a következő tartalmú levelet küldte az atomerőmű vezérigazgatójának 1994. március 21-én:

"Örömmel közöljük, hogy lapjuk, az Atomerőmű - egyesületünk elnökségének, díjbizottságának javaslatára és a FEIEA döntése alapján - indul az 1994. évi Grand Prix verseny országok közötti döntőjében.

A határozat szerint az Atomerőmű az idei Grand Prix magyarországi fordulójának legjobbjaként a versenyben indul magyar üzemi lapok közül, Európa másik 13 országának legjobb üzemi lapjával veheti fel a versenyt. A döntő forduló 1994 szeptemberében, a FEIEA crans-mon-

tani kongresszusán hirdet eredményt a nemzeti zsűri, itt adják át a győztesnek a Grand Prix-t és a többi döntőbe jutott lapnak a Grand Prix-jelölt díszes oklevelet, amelyet az Atomerőmű már elnyert.”⁶

Az üzemi lap minőségi javulása és terjedelmi gyarapodása szerves része annak a PR tevékenységnek, amely a 90-es évek elején elindult, és a TLK megnyitásával csúcsonyosodott ki. Az atomerőmű teljes nyíltsággal fordult a környék lakossága és az ország felé, és ezt a szemléletet követte, és követi jelenleg is az újság. Még arra is vállalkozva, hogy összefogja a magyarországi villamosenergia-iparág lapjait, így kerítve sort az I. Villamosenergia Iparági Üzemi Lapok Találkozójának megszervezésére 1994. április 21-én.

A találkozón 15 havilap, illetve időszaki kiadvány képviseltette magát, közel 50 fő részvételével. Előadások hangzottak el arról, mi az üzemi lapok szerepe az MVM konszern stratégiájában, valamint az üzemi lapszerkesztés feladatairól, majd hozzászólások és vita tette emlékeztetéssé az összejövetelt.

d) *A negyedik időszak 2002 szeptemberével indult*, amikor is a 6000 példányos alapszámon kívül még 20.000 példányban jelenik meg a lap első négy, vagy első hat oldala. Ennek az időszaknak az újságra vonatkozó feladatait "A Paksi Atomerőmű Részvénytársaság társadalmi kapcsolatainak fejlesztése a jövőkép tükrében - Középtávú cselekvési program 2002-2004" című dokumentum (2002.01.24.) határozza meg.

Az erőmű havilapjának terjesztése

"Merőben szokatlan, újszerű szerkesztési mód bevezetésével az Atomerőmű c. újság széleskörű terjesztésére készülünk. A lap továbbra is 2x4 oldalas marad. A borítólapon 4 oldala eseményismertető, ismeretterjesztő, tájékoztató jellegűt kap, színes képekkel, sporttal, rejtvenyekkel. A belső négy oldalon inkább a szakmai jelleg dominál, a speciális erőművi történetek, intézkedések, humánpolitikai döntések.

A lap továbbra is megjelenik teljes terjedelmével az erőműben, partnervállalatoknál, hatóságainknál, szolgáltatóinknál, kapják nyugdíjasaink is. Jóval nagyobb számban, mintegy 25.000 példányban, jelenik meg a borítólapon önálló újságként minden TEIT település minden postaládájába bedobva. Ehhez a terjesztő háló-

zatokból már válogatni is lehet.

Médiafelmérések szerint a vidéki települések lakosságának csak kis része fizet elő, vagy vásárol rendszeresen sajtóterméket (a TV műsorújságok kivételével). A reklámlapoknak nincs becsületük, többségük olvasatlanul kerül kidobásra. Az erőmű újságja más műfajt képvisel, populárisan tájékoztat egy nyüzsgő életet élő, izgalmas nagyvállalat életéről, ami nemcsak műszaki, gazdasági kérdések taglalását jelenti. A legfontosabb, hogy lehetőségünk nyílik közvetlenül, torzítás és késleltetés nélkül üzeneteinket közvetíteni, rendszeresen "találkozhatunk" a régió lakosságával. A megoldás teljesen újszerű és várhatóan minőségi javulást hoz kapcsolatainkban, biztosítja a visszajelzés lehetőségét is (olvasói levelek). Siker esetén távolabb is merészkedhetünk a 30 km-es körben, terjeszkedésünknek csak az anyagi ráfordítás túllendülése szabhat határt. Az újság borítólapját regionális és országos médialistára is elküldjük, továbbá elhelyezzük az Internetes honlapunkon."

A TEIT települései: Bátya, Dunaszentbenedek, Dunaszentgyörgy, Fadd, Foktó, Géderlak, Gerjen, Kalocsa, Ordas, Paks, Pusztahencse, Tengelic és Uszód. A 13 településnek 59.910 lakosa van, és 18.876 postaládája, illetve családja.

Mivel az újság szerkesztőségében nincs főállású újságíró, ezért külső tudósítót kellett beszervezni, akik a saját településük eseményeiről küldenek tudósításokat.

A lap szerkesztési elve a következő: az első 4 oldalra kerülnek azok a fontos események, amelyek érintik a TEIT településeit, vagy a településekről közölnek információkat, illetve az erőmű életének jelentős eseményeiről tudósítanak. Ezek az oldalakon helyezük el az olyan szakmai anyagokat, amelyek gyarapítják a lakosság nukleáris energiával kapcsolatos ismereteit.

Az újság második része (5-12-es oldalak) elsősorban az atomerőmű dolgozóinak, illetve az erőmű dolgozóiról szól. Itt található szakmai cikkek, ismeretterjesztő írások, szabadidő és sporttevékenységek eseményei, Paks város és az erőmű kapcsolatát bemutató írások.

Szerkesztési alapelv, hogy a cikkek 60-70%-a az atomenergiáról, az atomerőműről, a szakmáról szóljon, míg 30-40 % a környezet, a család, a kultúra és a sport világát villantja fel. A felsorol-

takon túl, az üzemi lap igen fontos feladata, hogy a lap hasábjain nyomon lehessen követni az üzem történetének fontosabb állomásait, vagyis az üzemtörténet-írás egyik legfontosabb fóruma az üzemi lap.

A TEIT települések - kivéve Paks - tudósítói kihasználják az újság nyújtotta lehetőséget településeik eredményeinek bemutatására, tudósítanak a helyi eseményekről, az önkormányzatok és a lakosság kapcsolatáról.

Egyébként a lapot mindenkor szerkesztőbizottság szerkesztette, amelynek létszáma változó volt. Erről így nyilatkozott Tóth András egy tíz évvel ezelőtti lapszámában: "A történet a szokásos nyelvtanfolyami történet: az első szerkesztőségi ülésen ültünk ötvenen, a másodikon húszan, és végül maradt az a nyolc fő, akik rendszeresen írták az újságot."⁷

A lap impresszumában ritkán tüntették fel a szerkesztőbizottság tagjait, ezért csak a szájhagyományra - és a megjelent cikkek aláírásaira - támaszkodhattam az alábbi lista összeállításánál.

Az 1978-tól 1983-ig terjedő időszak szerkesztőbizottsági tagjai és a lapban rendszeresen írók (fotózók) a következők: Adorján József, Benedeczki Ferenc, Beregyei Miklós, Czákó Tibor, Cserkúti Ferenc, Deák Hunor, Gál Rezső, Géhl Dezső, Gottvald Károly, Gróf Albert, Hege-dűs György, Horváth Béla, Juhász Nóra, Kör-möczi Zoltán, Major Ferenc, Makovnyik István, Menyhért István, Németh Sámuel, Nyilas János, Ódorné Botka Katalin, Olasz Lajos, dr. Ótos Miklós, Pákolicz Gyula, Sándor Ferenc, Sebestyén Mária, Szabó Pál, Torma Csaba, Tóth András, Vágó János.

Az 1984-87-es időszakban újabb személyek csatlakoznak a szerkesztőség és a cikkírók népes táborához: Ambrózi Ilona, Bokrosi Judit, Csöglei István, Éles Antal, dr. Germán Endre, Gosztola István, Gutai István, Harmat Béla, Herczeg Ágnes, Hevesi Antal, Jákli Péter, Kecsmár Tibor, Koós Attila, Kóti Lóránt, Mack István, Majoros János, Medgyesy Ferenc, Nagy István, L. Németh Erzsébet, dr. Németh Imre, Patai Péter, Polgár András, Szabó Magdolna, G. Szabó Pál, Topor Béla, dr. Vábró László, Wollner Pál.

Ez a lista 1989-től még az alábbiakkal bővült: Bagdy László, Győrffy József, Hauszmann János, Illés József, Kapocs György, Katics Béla,

Kováts Balázs, László-Kovács Gyula, Mármarosi Miklós, Maróthy László, S. Nagy István, Pataki János, dr. Rónaky József, Rósa Géza, Tamási Lajos, Vincze Bálint, dr. Virágh Elemér.

A szerkesztőbizottság tagjai először az 1992. márciusi számban vannak feltüntetve, 1992 decemberéig. Ők a következők: Medgyesy Ferenc, Medveczky Gábor, Nagy István, dr. Ormai Péter, dr. Ótos Miklós, Serdülné Benke Éva.

-1995 augusztusától 1997. júniusig így szerepel az impresszumban: "A lapot szerkeszti a részvénytársaság szerkesztőbizottsága".

- Az impresszumban ugyan nincs feltüntetve, de köztudott volt, hogy 1996-97-ben az alábbi személyek voltak a szerkesztőbizottság tagjai: Czinege Mária, Gyáli Zsiga, Lovászi Zoltánné, Márton Gáborné, Medgyesy Ferenc, Préházi Ildikó, Sipos László, G. Szabó Pál, Topor Magdolna, Wollner Pál.

- 2000 májusától az impresszumban feltüntetett szerkesztőbizottság a következő személyekből állt: Enyedi Bernadett, Gyulai János, Lovászi Zoltánné, Majoros János, Medgyesy Ferenc, Wollner Pál.

- Botka Beáta 2000 júniusától haláláig, 2001 márciusáig volt a szerkesztőség tagja.

- Sipos László 2000 augusztusától van feltüntetve mint szerkesztőségi tag.

- Hadnagy Lajos pedig 2001 szeptemberétől vesz részt a szerkesztőségi munkákban.

A lap szerkesztői

1. Knízner István felelős szerkesztő (1978. november - 1982. március)
2. Tóth András felelős szerkesztő (1980. május - 1981. december)
3. Torma Csaba felelős szerkesztő (1982. január - 1988. szeptember)
4. Lóczy Istvánné felelős szerkesztő (1988. október - 1994. június)
5. Fábíán Erzsébet főszerkesztő (1994. augusztus - 1995. augusztus)
6. Kiss G. Péter főszerkesztő (1995. szeptember - 1996. június)
7. Fábíán Erzsébet szerkesztő (1995 szeptembere)
8. Czinege Mária szerkesztő (1996. február - 1996. december)
9. Czinege Mária főszerkesztő (1997. január - 2000. február)

10. Beregnyei Miklós megbízott főszerk.
(2000. április - 2001. október)
11. Beregnyei Miklós főszerkesztő
(2001. november -)
12. Lovászi Zoltánné főszerkesztő-hely.
(2001. november -)
13. Varga József olvasószerkesztő
(2001. február -)

Tervező szerkesztők

1. Rusz György
(1990. április - 1991. szeptember)
2. Németh Zoltán
(1991. október - 1992. szeptember)
3. Galamb Marietta
(1992. október - 1994. június)

Tördelőszerkesztő

1. Kertai Edit
(2001 márciusától -)

Címlap tervek - címlap változások

1. Mack István
(“Atomerőmű Építői” 1978 - 1986)
2. Vincze Bálint
(“Paksi Atomerőmű” 1987. január - 1990. január)
3. Vincze Bálint (“Atomerőmű” 1990. február - 1994. június)
4. Vincze Bálint (“Atomerőmű” 1994. augusztus)

Kiadók

1. Tolna Megyei Lapkiadó Vállalat
(1978 - 1990. július)
2. ASB Kft. Tolna Megyei Irodája
(1990. augusztus - 1991. március)
3. ASM Tolna Megyei Irodája
(1991. április - 2001. február)

Nyomdák

1. Szekszárdi Nyomda
(1978 - 1994. június)
2. Déli Nyomda - Pécs
(1994. augusztus - 2001. február)
3. Séd Nyomda Kft. Szekszárd
(2001 márciusa)

Az impresszumban 1978 - 1986 decemberéig

ez olvasható: a paksi atomerőmű-beruházás dolgozóinak üzemi lapja. 1987 januárjától nincs feltüntetve, hogy kinek a lapja, csak az 1990. februári fejlécén szerepel újra, hogy “a Paksi Atomerőmű Részvénytársaság lapja”.

1995. augusztusi számtól viszont a Paksi Atomerőmű Részvénytársaság havilapja - kitétel olvasható.

Az “Urántoll” kitüntetettjei

1. Dr. Ormai Péter (1993)
2. Szepesi László (1994)
3. Juhász Árpád (1995)
4. Gottvald Károly (1996)
5. Palugyai István (1997)
6. Beregnyei Miklós (1998)
7. Barabás Éva (1999)
8. Dr. Szentgyörgyi Zsuzsa (2000)
9. Lovászi Zoltánné (2001)
10. Mayer György (2002)

Mellékletek

1989 decembere:

Továbbtanulási lehetőségek Tolna megyében
1990-91-ben (2 oldalas anyag)

1990 szeptembere:

Választási melléklet (2 oldal)

1991 márciusa:

Az atomerőmű vonzáskörzetében
(események fotókon) (1 oldal)

Ébred a természet (védett virágok) (1 oldal)

1992 márciusa:

Átalakult az MVM Tröszt

MVM Gyorsinformáció (2 oldal)

1994 májusa:

Villamosenergia-iparági Üzemi Lapok
Találkozója, Paks, 1994. (4 oldal)

1994 júniusa:

A lakosság véleménye: igen c.

(A paksi lakosság véleménye az átmeneti tárolóról) (2 oldal)

1994 szeptembere:

A paksi atomerőmű a lakossági vélemények tükrében - közv. kut. (1 oldal)

Üdvözet Paksról (2 oldal)

2001 áprilisa:

Felmérés az energiaforrások és a Paksi Atomerőmű lakossági megítéléséről - 2001. február (2 oldal)

2002. január:

A PA Rt. szervezeti sémája (4 oldal)

2002 júniusa:

Közvéleménykutatás - 2002. (2 oldal)

2002 decembere:

Naptár 2003-ra (1 oldal)

20 éves az 1. blokk - 20 év egy-egy fotón (1 oldal)

11. sz. 1.; 8. oldal

12. sz. 1.; 8. oldal

1997-ben minden szám 1. és 8. oldala színes.

1998-ban minden szám 1. és 8. oldala színes.

1999-ben minden szám 1. és 8. oldala színes.

2000. 1-2. sz. 1.; 8. oldal

3-4. sz. 1.; 8. oldal

5. sz. 1.; 8. oldal

6. sz. 1.; 8. oldal

7. sz. 1.; 8. oldal

8. sz. 1.; 12. oldal

9. sz. 1.; 10. oldal

10. sz. 1.; 8. oldal

11. sz. 1.; 8. oldal

12. sz. 1.; 8. oldal

2001.

1. sz. 1.; 12. oldal

2. sz. 1.; 12. oldal

3. sz. 1.; 8. oldal

4. sz. 1.; 8. oldal

5. sz. 1.; 12. oldal

6. sz. 1.; 10. oldal

7. sz. 1.; 12. oldal

8. sz. 1.; 14. oldal

9. sz. 1.; 14. oldal

10. sz. 1.; 14. oldal

11. sz. 1.; 7; 8; 14. oldal

12. sz. 1.; 14. oldal

2002.

1. sz. 1.; 12. oldal

2. sz. 1.; 16. oldal

3. sz. 1.; 12. oldal

4. sz. 1.; 14. oldal

5. sz. 1.; 14. oldal

6. sz. 1.; 14. oldal

7. sz. 1.; 12. oldal

8. sz. 1.; 12. oldal

9. sz. 1.; 4; 9; 10. oldal

10. sz. 1; 6; 9; 10; 12. oldal

11. sz.

Színes oldalak, illetve színes fotók az oldalakon

1994. 7-8. sz. 1. oldal
9. sz. 1.; 12. oldal
10. sz. 1.; 3; 6; 8. oldal
12. sz. 1.; 6; 11; 14. oldal

1995. 1. sz. 1.; 3; 6; 8. oldal
2. sz. 1.; 3; 6; 8. oldal
3. sz. 1.; 3; 6; 8. oldal
4. sz. 1.; 3; 6; 8. oldal
5. sz. 1.; 3; 6; 8. oldal
6. sz. 1.; 3; 10. oldal

7-8. sz. 1. oldal
9. sz. 1.; 8. oldal
10. sz. 1.; 8. oldal
11. sz. 1.; 8. oldal
12. sz. 1.; 8. oldal

1996. 1. sz. 1.; 8. oldal
2. sz. 1.; 8. oldal
3. sz. 1. oldal
4. sz. 1. oldal
5. sz. 1.; 8. oldal
6. sz. 1.; 8. oldal
7-8. sz. 1.; 8. oldal
9. sz. 1.; 8. oldal
10. sz. 1.; 8. oldal

A PAKSI ATOMERŐMŰ RÉSZVÉNYTÁRSASÁG LAPJA

ATOMERŐMŰ

XVII. ÉVFOLYAM 7-8. SZÁM

1994. JÚLIUS-AUGUSZTUS

Felezési idő

Bonvolút probléma az atomerőmű. Eppen ezért a környezeti rázó kérdések kapcsán környeden csoportosítások az érvek pro és kontra, ahogy a hírszerzés, a tájékoztatás vagy éppen az érdek diktálja. Az erőmű gazdaságossága, biztonsága, az atomerőmű egy a társuló ügye jellemzősége, és az érvek-ellenérvek szűres skáláján folyó lépés azelőtt megvizsgálta az emberreket, így aztán „erő közökben” akár politikai ambíciók érvényesítésének az eszköské is válhat. Az atomerőmű pusztán léte, munkahelyteremtő volta is elevenítet szűkít az emberek között, hiszen egy „csofacschnak” kézzel erőműves szakember anyagi

Ünnepünk, augusztus 20.

Berzsegyi Miklós felvétele

Küldetés és jövőképek

A Paksi Atomerőmű hazánk első és minden bizonnyal még hosszú évekig egyetlen atomerőműve. Az országban termelt villamosenergiainak igen jelentős részét – közel felét – állítjuk elő, az erőműi tekinthető parancsoló eddigi eredményei mellett. Büszkéek vagyunk arra, hogy az atomenergia felhasználása és gyakorlati alkalmazása területén úttörő szerepet játszó nagy magyar tudósok álmát valóstíjúk meg.

Tudatában vagyunk felelősségünknek. Az energiagazdaságban betöltött súlyunkból származó felelősségünk mellett kiemelten kezeljük a biztonság, a környezeti védelmet. Reálisan számolunk a hatóságok előírások fokozott szigorúságával és minden elérhető eszközzel fokozzuk erőműünk biztonságát. Az ország közvéleményét, különösen a közvetlen környezetben élőkét felelősen és nyíltan tájékoztatjuk. Élő kapcsolatainkkal előmozdítjuk a környék ipari, gazdasági, kulturális és szociális felemelkedését.

Atomerőműünk működése egyre inkább a nemzetközi szakmai közvélemény figyelmének középpontjába került. Kezdeményező szerepet vállaltunk az atomerőművet illetőmelletti elkötelezett nemzetközi közösség előtt álló feladatok elvégzésében.

A rendszerváltozást követően az energiapiacban is megkezdődött az átalakulás folyamata. Az energiatermelés és ellátás az állami szolgálatokból vállalkozó típusú közszolgálatok felé fordult.

Statistikai adatok

Év	Hó	Hány oldal?	Fotó/Graf.	Év	Hó	Hány oldal?	Fotó/Graf.
1978	november	4	6/5		június	4	8/1
1979	február	4	7/4		július	4	12/-
	május	4	8/4		augusztus	4	9/-
	augusztus	4	5/2		szeptember	4	6/1
	október	4	8/2		október	4	8/1
1980	március	4	8/1		november	4	8/-
	május	4	10/7		december	4	10/2
	július	4	7/4	1988	január	4	5/-
	augusztus	4	9/6		február	4	6/-
	szeptember	4	12/3		március	4	6/1
	november	4	8/3		április	4	5/-
	december	4	14/6		május	4	9/-
1981	február	4	15/4		június	4	10/-
	március	4	15/5		július	4	11/-
	május	4	14/4		augusztus	4	9/1
	július	4	8/4		szeptember	4	10/1
	augusztus	4	11/9		október	4	10/2
	október	4	10/7		november	4	11/2
	november	4	16/4		december	4	19/6
	december	4	9/7	1989	január	4	11/3
1982	február	4	7/5		február	4	11/5
	március	4	9/3		március	4	14/7
	május	4	10/3		április	4	7/5
	július	4	10/5		május	4	17/5
	szeptember	4	13/2		június	4	13/4
	október	4	6/4		július	4	19/4
	november	4	14/2		augusztus	4	9/5
	december	4	8/9		szeptember	4	12/6
1983	február	4	6/1		október	4	7/5
	március	4	4/4		november	4	16/2
	május	4	5/4		december	4+2	9/5
	június	4	5/3	1990	január	4	7/4
	október	4	10/7		február	4	11/5
	augusztus	4	12/2		március	4	15/5
	szeptember	4	8/2		április	6	18/7
	október	4	7/1		május	6	25/6
	december	4	18/4		június	6	16/14
1984	január	4	7/3		július	6	17/4
	február	4	5/3		augusztus	6	16/8
	május	4	6/1		szeptember	8+2	29/2
	június	4	14/1		október	8	15/3
	augusztus	4	2/2		november	8	26/1
	október	10/-			december	8	24/7
	november	4	16/1	1991	január	8	14/4
	december	4	13/5		február	8	19/4
1985	február	4	14/-		március	8+2	26/6
	április	4	13/2		április	8	34/11
	május	4	13/3		május	8	26/6
	június	4	12/-		június	8	29/5
	augusztus	4	13/1		július	8	19/3
	október	4	9/-		augusztus	8	19/8
	november	4	9/1		szeptember	8	13/-
	december	4	10/2		október	8	31/2
1986	március	4	8/3		november	8	15/5
	április	4	4/-		december	8	21/23
	május	4	8/4	1992	január	16	34/14
	június	4	3/1		február	16	25/12
	szeptember	4	7/2		március	8+2	21/9
	október	4	12/3		április	16	31/12
	november	4	5/2		május	16	43/3
	december	4	7/3		június	8	27/2
1987	január	4	6/-		július	8	16/2
	február	4	5/1		augusztus	16	48/10
	március	4	5/-		szeptember	8	34/3
	április	4	9/1		október	16	60/5
	május	4	10/1		november	16	60/7

Év	Hó	Hány oldal?	Fotó/Graf.	Év	Hó	Hány oldal?	Fotó/Graf.	
1993	december	16	65/6	1998	január	8	19/3	
	január	8	17/6		február	8	27/4	
	február	8	22/3		március	8	29/-	
	március	16	39/5		április	8	19/1	
	április	8	18/10		május	8	27/1	
	május	8	22/9		június	8	20/-	
	június	8	27/11		augusztus	8	21/-	
	augusztus	16	54/24		szeptember	8	24/1	
	szeptember	8	19/13		október	8	26/-	
	október	16	67/14		november	8	44/-	
	november	8	23/5		december	8	20/3	
	december	16	37/28		1999	január	8	26/-
1994	január	16	56/23	február		8	20/-	
	február	8	22/9	március		8	27/-	
	március	8	21/4	április		8	23/1	
	április	16	35/15	május		8	25/-	
	május	8+4	37/3	június		8	23/-	
	június	8+2	19/8	augusztus		8	25/-	
	augusztus	12	34/5	szeptember		8	23/-	
	szeptember	12+2	29/35	október		8	28/-	
	október	10	18/8	november		8	14/-	
	november	8	18/-	december		8	17/-	
	december	16	50/12	2000		február	8	21/-
	1995	január	8		20/1	április	8	24/-
február		8	16/7		május	8	29/-	
március		8	22/-		június	8	15/-	
április		8	17/7		július	8	20/-	
május		8	18/4		augusztus	12	31/1	
június		10	26/2		szeptember	10	39/	
augusztus		12	20/1		október	8	43/-	
szeptember		8	28/-		november	8	19/-	
október		8	27/1		december	8	26/-	
november		8	39/1		2001	január	12	42/3
december		8	27/2			február	12	29/11
1996		január	8	20/-		március	8	21/3
	február	8	16/2	április		8+2	33/15	
	március	8	23/-	május		12	40/5	
	április	8	25/-	június		10	39/1	
	május	8	22/-	július		12	29/4	
	június	8	18/2	augusztus		14	35/5	
	augusztus	8	21/6	szeptember		14	46/1	
	szeptember	8	25/3	október		14	69/2	
	október	8	34/1	november		14	63/-	
	november	8	37/4	december		14	57/2	
	december	8	23/2	2002	január	12+4	28/5	
	1997	január	8		22/1	február	16	48/8
február		8	21/1		március	12	51/-	
március		8	21/1		április	14	59/2	
április		8	17/1		május	14	73/1	
május		8	21/-		június	14+2	53/18	
június		8	12/1		július	12	66/6	
augusztus		8	21/-		augusztus	12	58/1	
szeptember		8	23/3		szeptember	14	78/3	
október		8	17/-		október	12	62/3	
november		8	41/2		november	16	97/1	
december		8	29/2		december	16+2	96/-	

Jegyzet

1. Dr. Vámos György: Az üzemi lap nem újság (Atomerőmű, 1992. 10. szám 4. p.)
2. Fülöp Attila: Tolna megye sajtóbibliográfiája (Szekszárd, Megyei Könyvtár, 1980.)
3. Beregnyei Miklós: Paks sajtótörténete 2. (Paks, 1999.)
4. Szalay Attila: Korrekt felelősséggel! (Atomerőmű, 1994. 5. szám melléklete)
5. Szalay Attila: Korrekt felelősséggel! (Atomerőmű, 1994. 5. szám melléklete)
6. Néhány lapvélemény az üzemi lapok találkozájáról és a Grand Prix-jelölt oklevélről (Atomerőmű, 1994. 5. szám melléklete)
7. -ibrányi -: Visszatekintés IV. (Atomerőmű, 1992. október 10. szám 13. p.)

Federation of European Industrial Editors Associations

FEIEA
Grand Prix
1994

The Francesco Salvati trophy

Diploma for national winner of

Hungary

awarded to

Atomeromu

J. Evans

PRESIDENT

K. Kettle

SECRETARY GENERAL

Magyar Tudományos, Üzemi és Szaklapok Újságíróinak Egyesülete

OKLEVÉL

2002. évi

BRONZ TOLL DÍJ

kitüntetésben részesül
az üzemi és szakújságírás terén elért
kiváló eredményeiért az

ATOMERŐMŰ

című lap

Beregnyei Miklós

főszerkesztő

Ursula Fésűs
Egyesület elnöke

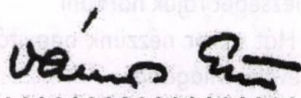
OKLEVÉL

az ATOMERŐMŰ című lapnak

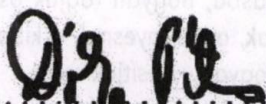
a FEIEA 1994 évi Grand Prix-jáért indított
nemzetközi üzemi lap versenyében
az első hat magyar lap közé jutásáért.

A kitüntetés részvételi jogot ad a lapnak
a Crans-Montanában 1994-ben
rendezendő lap-versenyre és kiállításra.

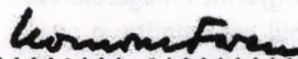
Budapest, 1994. március 15.

Vámos György
az egyesület elnöke

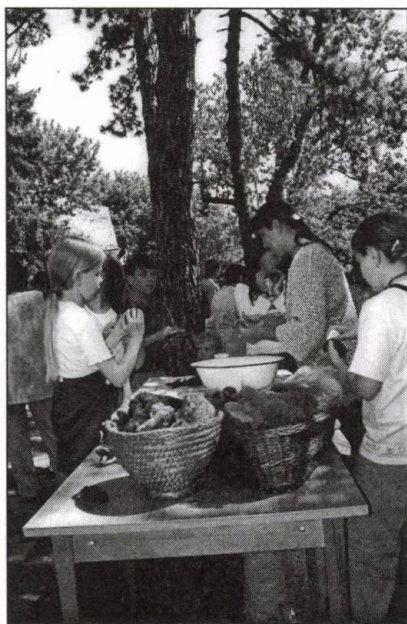

Dóka Péter
Díj-bizottság elnöke

Komornik Ferenc
ügyvezető igazgató

Iker Istvánné igazgató, Móra Ferenc Ált. Iskola

Nevel-e, nevelhet-e családi életre az iskola?

(Elhangzott a művelődési központ könyvtára
"Családfa" c. előadássorozata keretében)

Isten hozta kedves Mindnyájukat!

Megtiszteltetésnek éreztem, hogy egy ilyen rangos előadássorozatban szóra kértek, ezért könnyelmű is voltam a felkéréskor, azt gondoltam majd szívhez szóló, gyönyörű mondatokat írok, aztán leültem, és csak nem jöttek elő amit reméltem. Töprengés közben kerestem egy kulcsszót, ami köré fűzhetem a témát. Megtaláltam azt a szót, amiért 35 éve reggelente bejárok az iskolába: embernevelés, emberré nevelés - erkölcsi, etikai értelemben természetesen.

Mikor egyszer Kodály Zoltánt megkérdezték, hogy véleménye szerint mikor kell kezdeni egy gyermek zenei nevelését, ő először azt felelte, hogy rögtön a gyermek születésekor, később ezt módosította, mondván kb. 9 hónappal a gyermek megszületése előtt, végül azt mondta: a gyermek zenei nevelését az anyja születése előtt 9 hónappal kell elkezdni.

E gondolatmenet végső soron minden nevelésre érvényes, a csa-

ládi életre nevelésre pedig különösen az.

A családi életre nevelés jóval az iskoláskor előtt elkezdődik, és természetesen az iskolai élet minden szintjén folytatódik, mert bármit teszünk az iskolai életben, annak mindig van családi életre nevelés aspektusa is.

A feladatunk jövőorientált, nekünk tudnunk kell hosszú távon, a jövőben is gondolkodni.

Ez egyébként erkölcsi feladatunk is, hiszen a jövőben bekövetkező - előre nem sejtett - hatásokkal a gyermeknek kell majd megküzdenie.

Nem fair dolog az ismeretlen nehézséget rájuk hárítani.

Hát akkor nézzünk nagyítóval a nevelés világába!

Elsőként hangsúlyozom: az iskolának nincs joga nem nevelni, nincs joga a boldog család megteremtésének lehetőségéhez szükséges emberi jellemvonásokat nem alakítani, fejleszteni. De hogy megteremtődik-e, az a körülmény, a helyzet, az akarat, a hit és isteni segítség kérdése is. A nevelés minden területéhez csak a

hittel teli pedagógia ad utat, ott ahol a pedagógus erkölcsi irányítást kap, mert továbbadni csak azt lehet, ami bennünk van.

A nevelést úgy tekintem: segíteni valakit azzá válni, amivé lennie kell, ez elrendeltetés kérdése is, tehát erkölcsi kötelesség. A nevelés a legbensőbb kölcsönhatása két embernek. A gyermek a felnőttől tanul meg szeretni, harcolni, félni, tisztelni, hazudni, igazat mondani - óriási a felelősségünk. Többes számot használok, mert a nevelésnek két színtere van: a család és az iskola.

És mert a lélektan alapigazsága, hogy minden a gyermekkorban dől el, még nagyobb súlyú a felelősségünk.

A kérdés alfája és omegája, hogy a lélek mélyén szunnyadó erőt és energiát hogyan hozzuk mozgásba, hogyan fogjuk össze, a jónak, az erényesnek a kibontását, hogyan valósítjuk meg.

Ha van a nevelésnek átütő ereje az már művészet, én ezt nevezem a pedagógus mesterségbeli tudásának. Mi ez a tudás? Utat találni a gyermekhez: megértés-

sel, megbocsátással, türelemmel, jó szóval, reménnyel, tisztelettel, következetességgel és a követelés szigorával. Tudni kivel, mikor, mit, hogyan és mennyit.

Alapvető kérdés ma: Van-e az iskolákban zsinórmérték, kánon, amihez hozzá lehet igazítani az életet, az életre nevelést.

Azt gondolom, ez a kánon az emberkép, az embereszmény. Mert mi kell a boldog családhoz: két talpig ember az égi réten közösen szakított virággal, virágokkal otthont teremt: egy biztonságos lakóhelyet, egy tárgyi-emberi világot, az idő folyamatában maradandó menedéket, kemény munkával formálta saját fészket, egymást segítő, együvé tartozó közösséget, ahol a hétköznapokon is megszépítő ünnep az együttlét, megújulás, pihenés, öröm és vigasz.

Erre pedig csak az képes, akit erre tudatosan emberré neveltek. Én ezért tartom a családi életre nevelés alapkérdésének: az embernevelést, ami embereszmény, emberkép jegyében jelenik meg az iskolai nevelés tárházában. Hála Istennek, szép számmal vannak ma nevelésközpontú iskolák, ahol előtérben áll az emberformálás a kizárólagos információáramlással szemben. Ezek az iskolák azonban csak látszólag állnak ellentétben a mai élet elvárásaival, hisz olyan értékeket határoznak meg, amelyet fel kell vállalnia a tisztességes pedagógiának. Mire gondolok?

Egy olyan furcsa világban élünk, amelyben a hasznossági szempontok uralkodnak, az az ember ér valamit, akinek pénze vagyona van. Nem az értelmes emberi élet az érték, hanem a ha-

szonelvű élet. Akkor a nevelésközpontú iskolák nem az életre nevelnek?

Dehogynem. Sőt - ezek az iskolák fogalmazzák meg, mi az, ami

a felnövő ember szempontjából fontos, ami a társadalomban való létezéshez szükséges, kapnak egy értékorientált életszemléletet, és a birtokolni vagy létezni nagy dilemmája között valamiféle egyensúlyt tudnak teremteni. Persze csak akkor, ha sokan lesznek - ezért nagy az iskolák felelőssége. Az érték az emberformálásban alapfogalom. Egyáltalán nem mindegy, hogy az iskola mit tart értéknek, mit tart nagyobb értéknek, és miféle értéknek ad elsődlegességet - és ezt el tudja-e fogadtatni a családdal, tud-e vele kölcsönös partneri viszonyt kialakítani.

Miért tartom felemésztő küzdelemnek a birtoklást? Aminek a csillagos ég a felső határa, és akkor sem elég? Mert a szerzés közben csak egy szót ismételtget:

Még, még többet, és elfelejti azt a dunántúli mondást, hogy a halotti ingnek nincs zsebe, és elfelejti mit visz át az ember a túlsó partra.

Természetesen kell a pénz - én nem erről beszélek - de a bölcs tanács legyen szem előtt: Lassíts, és élvezd a rózsát! De vajon hányszor szakítunk időt a mai, zaklatott, felgyorsult élettempó mellett, hogy észrevegyük a gyermekeinkkel együtt otthon és az iskolában: a körülvevő, isten teremtette, ember gondozta gyönyörű világot?

Mit tehetünk, teszünk, hogy egészséges gondolkodású, az értelmes emberi életet megteremteni képes felnötteké váljanak gyermekeink? Csak együtt lehetünk eredményesek. A családot és az iskolát együttműködésre utalja minden.

Azonos a nevelés alanya: ugyanazt a gyermeket neveljük, csak mások a körülmények, mindenik más-más oldalról látja a gyermeket, és nem azonos mértékkel mér.

Az együttműködés a gyermek érdekében nélkülözhetetlen. Egymásra mutogatás helyett (ami azért elég gyakori) világosan meg kell fogalmazni, hogy a család akkor felel meg rendeltetésének, ha minden ténykedésük a gyermek fejlődését mozdítja elő.

Az iskola akkor felel meg rendeltetésének, ha vigyázó tekintete nem csak a tananyagra, hanem a gyermek egészséges szellemi, testi, lelki fejlődésére is utal. A család és az iskola kapcsolata csak akkor harmonikus, ha mindketten ismerik a gyermek természetét, és együtt haladnak fejlődése érdekében a cél felé. Ez pedig csak párbeszéd, megbeszélés útján lehet-

séges, kölcsönös bizalmon alapul, tiszteleten, őszinteségen - és ha a gyermektől is ezt követeljük meg mindkét oldalon.

Azért kell erősítenünk egymást, mert csak így nem kerülhet értékkonfliktusba a gyermek, tiszta lesz előtte a cél, tudja mit várnak el tőle, nem játszhat ki senkit senki ellen. Ez nagyon nehéz, valotta egy anya: "Szülőnek lenni még a diáksorsnál is nehezebb, mert tárgyilagosságnak kell lenni az iskolai ügyek intézése közben."

A szakirodalom szerint a ma nagy kérdése: Ki nevelje a gyermeket? Számomra ez nem kérdés. A szülő ugyan gyakran hivatkozik a legkülönbözőbb értékekre, és egyre több feladatot szeretne az iskolára testelni, de az iskola nem tud megbirkózni mindezzel, azért nem, mert a következményeit nem ő, hanem a szülő viseli.

Nézzük meg a közös érdek során mit tehet a családi oldal!

Minden szülő a lényével nevel. A gyermekének ő a mintája. Amivé vált a szülő, azt adja át.

Mark Twain a híres író mondja:

"Amikor 6 éves voltam, úgy néztem fel apámra, mint a világ legtökéletesebb emberére. Amikor 12 éves lettem, riadtan láttam, hogy mennyi hibája van. Amikor 18 éves lettem, meggyőződésemmé vált, hogy apámnál nagyobb tökélfiló nincs a világon. Amikor 30 éves lettem, már együtt tudtam vele érezni. 40 évesen pedig letérdeltem, és megcsókoltam a kezét."

Nézzük meg ezt a vallomást! A gyermek 6 éves koráig az alap

személyiségjegyek kialakulnak, a család a gyermek első képekönyve. Aztán az iskola, a barátok, a körülmények értékkonfliktusba sorolják. A kamasz nehezen viseli a szabályokat, ő akar szabályokat alkotni a maga számára, egyébként is úgy érzi, mert nem tehet azt amit akar, a világ - benne a szülő és az iskola - az ő bosszantá-

sára jött létre. Mark Twain azonban valami nem engedte félre, helyreállt a 6 éves koráig beléivódott értékrend, mert megértette mi a fontos, a lényeges. Ez a neveltetés, ez a hit, ez az isteni segítség.

A nevelés folyamat, a benne megfogalmazott értékek csak akkor válnak mérhetővé, amikor a cselekvésben, a tettben megmutatkoznak. Ez a döntés felelőssége, felismerni, megtenni - továbbadni.

Kell a családi legendárium, és kell a belőle épülő nemzeti emlékezet, hogy ne csak éljünk, hanem értsük is a hétköznapijainkat. Egyszerűen a szokások, a hagyományok óriási nevelő erejére gondolok.

Nagy érték az istenáldotta nagyszülő a családban. Nemcsak azért, mert minden emberben felhalmozódik valamiféle bölcsesség, hanem azért is, mert a fiatalabb generáció gyökerei érzelmileg is az idősekhez nyúlnak vissza. Az

idősek viselkedésformát és érzelmi kultúrát is adnak át. A család általuk tölti be igazán az alapvető funkcióját, az emberformálást. Sajnos mára eltűntek a tankönyvek zöméből a Móra mesék, eltűntek a mesélő nagymamák - a lakótelepi életforma az együttélésre nem ad igazán lehetőséget. Mit tanulhat meg a gyermek az őt gondosan nevelő családban, amit majd ő is továbbadhat? Történeteket a családról, a szülőhelyről, a házáról; mesét, ami hely reteszi az igazságot, megbünteti a gonoszt; türelmet, aggodalmat, meglepetést, alkalmazkodást, védelmet, biztonságot,

kommunikációt. Ez utóbbin két dolgot értek. Az egyik a kapcsolatteremtés képessége, a másik a beszélgetés képessége (mikor, hogyan, mit szabad mondani, mikor kell elhallgatni).

Lényeges, hogy a szülő ismerje gyermekét. Ismerje képességeit, mi megy könnyen a tanulásban, mi megy nehezen, miben leli kedvét, barátait, tanárait, tudja mit tanul.

És tudja a világ nem áll meg egy kettes miatt, a 3-as közepes, a 4-es jó és nem rossz. De tudjon továbbblendíteni!

A gyermekek a szülő óvó, védő, növelő szeretetében válhatnak a jövőben bízó emberré.

A szülőnek azonban joga van álmodni, ezt a pedagógus nem hagyhatja figyelmen kívül. Ő mindig szebbnek, okosabbnak, ügyesebbnek látja gyermekét, mint amilyen a valóságban, joga van merészet álmodni. Reményeiket nem szabad letörnünk. Arra kell

csupán felhívni a figyelmét, hogy az álmok nem teljesülnek maguktól. Áldozatot kell hozni, de a szülői szeretet csodákra képes. Azért beszélnek többet a családról, mert ha egy pedagógus nem tudja, amit tudni kell az iskolában tapasztalható okairól, indítékairól, semmi értelme a munkájának, mert talaj nélkül nem kel ki a mag. Ha nem tiszteli a szülőben az elfogult anyát, apát, ha elvitatja jogait kár bemennie az iskolába.

Milyen gondokat látok a nevelésben a mai családoknál?

- Egyre kevesebb a jó családba született gyermek. Nem a jó módra gondolk, mert az szerencsés, ha a jó módban is megbecsülik egymást, számíthatnak egymásra, tehát boldog családmintát adnak a gyermeknek - ennek az ellenkezője a veszélyes, amikor a szülő még ideológiát is gyárt: "nem bírok vele, de én nem magamért hajtok, hanem érte, az ő életét teszem gondtalanná".

- a család kicsiny, de valós része nem képes megfelelni az elvárásoknak (mármint a gyermeknevelésben: alacsony intelligencia, igénytelenség stb.)

- a gyermek senkire sem számíthat (öngyilkosság)

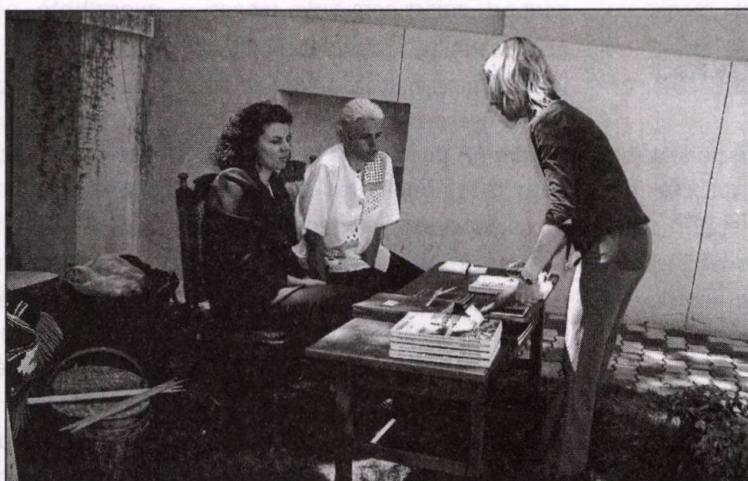
- a család megtartó ereje nincs meg: igen magas a válások száma (50-60 % is ismeretes egy osztályon belül), okai:

- az istenhit megingása
- erkölcsi züllés
- a nők munkába állása
- érzelmi intelligencia hiánya
- önkontroll hiánya
- nem beszélgetnek, nem be-

szélnek meg semmit. Az nem nevelés, ha a zaklatott szülő néhány percet vagy fél órát foglalkozik a gyermekével, ekkor is csak tilt.

Mire figyeljen a szülő? Ha megváltozik valami, ha a gyermeknél rendellenességet tapasztal:

- az érzelmi fejlődésében
- testi fejlődésében

- zavar van a magatartásában. Azonnal keresse fel osztályfőnökét, tanárát - de remélem az iskola már ekkor jelez.

A szülő mindig minta, a gyermek felnéz rá, büszke rá, utánozza őt - ha nem vallja be, illetve tagadja akkor is, ezért lesz olyanná a gyermekünk mint mi vagyunk, ezért viszi tovább majd a saját családjába az általunk képviselt értékeket.

Már az ókorban leírták:

- dolgoz családban dolgoz gyermek nő fel
- erős családban erős gyermek nő fel
- gyenge családban gyenge gyermek nő fel

Mit tilos egy családban?

Kijátszani, a magam pártjára állítani, a másik ellen hangolni, leszólni, kinevetni, az iskolát, a tanárt semmibe venni.

Szabad hibázni, bocsánatot kérni, megbocsátani, figyelmeztetni, bírálni, érvelni, meggyőzni, a

jót kisugározni, tapintatosnak lenni és szeretni, szeretni.

Ismerünk egy *Marcus Fabius* nevű római 68-ból, aki az első kinevezett tanár volt, aki nyugdíjat kapott visszavonulásakor, ő a következőket írta:

"Az apának mindjárt a fia születésekor a legszebb reményekkel kell telve lenni, annál nagyobb gondot fordít majd rá. A gyermekek találékonyak és tanulékonyak. Erre születik az ember, a madár repülésre született, a ló a futásra van teremtvé, az embernek pedig veleszületett sajátja az észbeli tevékenység, az ügyesség - ezért tartják lelkünket égi eredetűnek."

Már említettem, hogy a jó iskolában a nevelés minden mozzanatában embernevelés folyik. De minden esetben alkalmas-e az iskola kulcsembere, a pedagógus erre? Milyen pedagógus alkalmas erre?

A jó iskola értékrendet közvetít, a közvetítés lényege, hogy a nevelő legyen igényes, igényes önmagával, a gyermekkel, a környezetével, legyenek eszményei, legyen jövőképe.

Ugyan, ezeket nem igen lehet egy személyben összegezve megtalálni, de egy jó nevelőtestületben ezek az erények összeadódhatnak.

A pedagógus is emberből van, erényekkel, gyengeségekkel, de ha a gyerekek érzik, hogy a tanárok is akarnak valamit, érzik hitét a munkájában, hitelét, célratörését, akkor hatékony a nevelés, mert a gyermek elfogad, megfogad, hisz a nevelőnek, és meg akar felelni.

Ez a gyermek egészséges természete.

Milyen értékeket tartok követhetőnek egy iskolában a teljes emberré nevelés szándékában?

1. az élet tiszteletét (ami az egyén, a közösség érdekét szolgálja az jó, ami rombolja az rossz, tudja mi végre vagyunk, mik az erényei, miben tehetséges, miben szorul felzárkóztatásra, megkapja a segítséget ebben)

2. a valóság tiszteletét, az igazság tiszteletét

3. a személyiség tiszteletét (ha én is tisztelem a másikat, csak akkor várhatok el tiszteletet, a saját személyiségem szabadsága csak addig terjedhet, amíg nem korlátozom mások szabadságát)

4. önkorlátozást

5. az alkotás örömét

6. munkaszeretetet (feladatot adok, azt következetesen számon kérem)

7. kitartást

8. hűséget a családhoz, a közösséghez, a kulturális örökséghez - de ez már átvezet a gyökerek kérdéséhez, hiszen nem önmagában létezik az ember, hanem beágyazva a magyar történelembe, mely nélkül hontalan lenne.

És ebben a közösségben akkor érték, ha megmutatja milyen a másokhoz fűződő viszonya. Ezen múlik minden: az egyén, a család, a haza boldogulása, boldogsága. Csak együtt nevelhető. Nincs külön jó ember, jó családfő, jó hazafi.

Milyen célokat tartok elérhetőnek? Csak olyan célokat szabad az iskolában megfogalmazni, ami a teljes ember eléréséhez vezet, vezethet.

Így: fegyelmezett, az értelmes szabályokat betartó, pillanatnyi vágyaiknak parancsolni tudó ember nevelése.

Elérhető? Hogyne, ehhez két

dolgot kell tennünk:

- a gyermeknek a feladatait el kell végezni

- tetteinek következményei vannak

Mi történik ellenkező esetben?

Egy önmagával tisztában nem lévő felnőttet adunk ki, aki nem tudja mire képes, hamis illúzióban él, követelődő ember lesz, mert nem érti, miért nem tudja megcsinálni. És milyen családot alapít az ilyen ember, milyen példa, minta lesz a gyermekének, és az mit ad tovább?! A pedagógus felelőssége, hogy a szülőnek időben szóljon, adjon tanácsot, mit tegyen, hogy gyermeke jobban haladjon, időben és emberségesen mondja meg az igazat, az igazságot, mert tanárnak lenni szakértelmet igénylő foglalkozás.

Minden nevelési kérdésben igaz, hogy a szülő és a pedagógus közötti felelősségmegosztásnál nem lehet merev határokat kijelölni. Akár a szülőnek, akár a pedagógusnak nyílik meg a gyermek, fontos, hogy a felnőttek egyeztessenek.

Gond akkor alakul ki, amikor nem történik meg a párbeszéd, a gyermeknek éreznie kell akár itt, akár ott, de számíthat valakire, segítenek neki. Ez azért is lényeges, mert csak e közben jön ki a közjó iránti fogékonyság, a mások gondja iránti érzékenység. Ha ez nem történik meg, a gyermek agresszív lesz, erőszakos, magányos - pótszerekhez nyúl, hisz az pillanatnyi boldogságot jelent számára, bár súlyos következményekkel, iszonyatos áron.

Én a hivatásunk szépségét és gyötrelmét is a beszélgetésben látom, ez roppant idő-, erő- és figyelemigényes feladat, de a gyermek érdeklődése csak így tartható fenn, illetve ha segítség kell, csak a probléma pontos ismerete-

tében tudjuk hogyan segítsünk.

Sok mindent elfelejt a diák az iskolai tanulmányaiból, de aki tanította és ahogyan, azt nem.

A jövőkép a legproblémásabb harmadikként az érték és a cél meghatározása után, mert ma a jövő-képnélküliség a menő, pedig a gyermek jelene, a nemzet jövője

- a pillanatnak élés (ami fogyasztható, pénz, nagy haszon - azonnal)

- a szex a szerelem helyett

- költekezés a takarékoság helyett (pénzt szerezni ma nem tudással, kemény munkával lehet, hanem a pénz forgatásával)

- azonnali munka a több évig tartó felkészülés helyett

- a türelmetlenség sem jellemzője a jövőre készülésnek.

Akkor mi a jövőkép?

1. Legyen összhangban az ember: önmagával, családjával, a természettel.

2. Teremtse kultúrát környezetében: a tökéletesen elrendezett világot művelje, ne a rendből szakadjon ki, és új világot akarjon teremteni.

3. Az erkölcsnek egyértelműen a rend a forrása. Mi a rend? Ha minden a helyén van, ott ahol lennie kell.

Mi a jövő?

Megtalálni helyünket, hazát teremő és megtartó magyarnak lenni, történelmi múltunkat, anyanyelvünket ismerni.

Ehhez kell erős család, fejlődőképes ifjúság, egészséges életvezetés, jó iskolák.

Vannak erőforrásaink: törékeny, gondzsúfolta édesanyák, szívsós nagyanyák, erős hitű édesapák, és vannak jó pedagógusok, akik szeretnek olvasni, nem dohányoznak, és azt mondják ma is, amit tegnap, és vannak keresztény gondolkodású pedagógusok, akik olyanok, mint kortársai szemében

az örültnek tűnő Noé. Bárkát építeni a szárazföld kellős közepén?!

Védelmet keresni valami vész ellen, aminek se híre, se hamva? Noé azonban építi a bárkát, mert tudja, hogy abban mentődik át az élet és minden maradandó érték.

Tanítványainkkal is azt kell megértetni, hogy ne a Noét nevetők közé álljanak be, hanem a bárkát építők társául szegődjenek.

És ha így lesz, mitől ne lenne boldog az egyén, a család, a nemzet?

Csak neveléssel és nem információ átadással tanítható meg a gyermek a következő életérzésre:

Bukdácsolsz, és valami lépni segít.

Könnyezel, és valaki megvigasztal.

Reménytelen a helyzeted - egyszer csak váratlanul borúra derű következik.

Ámulsz, bámulsz, nem érted a fordulatot. Van aki véletlenül mondja pedig rém egyszerű a magyarázat:

Megfogtam a kezed, és nem ketten voltunk, hárman.

Ebben az érzésben, felismerésben nagy-nagy ínséget szenvedünk ma.

Összegezve, pontokba szedve; mit kell megtanulnia a gyermeknek a családban és az iskolában, hogy teljes emberként létrehozasson egy családot? Meg kell tapasztalnia, tanulnia, hogy:

- ő is partner, nélküle semmit nem lehet elérni

- minden együttlétnek megvan a szabálya

- nem lehetünk mindig engedékenyek

- a jutalmazás, a fegyelmezés arányban legyen a cselekedettel, ez mindig: motiváló, megerősítő

- a szeretet nem busogatás, hanem tisztelet, megbecsülés

- egy közösségben nem izolál-

tan élnek egymás mellett, hanem egymásért

- megérezze, hogy az ember hasznos lehet, akármilyen a világ

- tudja, belőle bármi lehet, de akármilyen is lesz, a szülő számára öröm és fény. Ritkán seb, de a megértés, a szeretet azt is begyógyítja.

Nekünk felnőtteknek bármilyen szerep szerint kerülünk kapcsolatba a gyermekkel egy a feladatunk:

Szembesítenünk kell az ifjúságot egy jobb világ megteremtésére a lehetőségével.

Öregségemre olyan fiatalokat szeretnék magam körül, aki nem kihasználja fogyatékoságaimat, hanem segít. Köszön, ha ismer, szól hozzám ha kell, átsegít az úton, ha bicegve indulok át - vagyis vissza kell helyezni minden értéket oda, ahová való.

Az ember nem rossz, csak olykor gyenge. Bátorítanunk kell egymást a teljes életre, amelynek vágya - változó erővel ugyan - mindannyiunkban él.

A szeretet, amit a hivatásom jelent örök. És ideális. Ha baj van segít, ha bánat ér megvigasztal. Ihletet ad és kedvet. Tűrésre int. Ott zeng a sokaságban, és ott sír legbelül, ahol csak én hallom. Megértetem, hogy Istennek velem szándéka van. Letörölni egy könnyes gyermekarcot, és adni a tudásomból, hitemből, akaratomból, és varázsolni egy szebb világot, tudván, hogy az igazság nem mindig érvényesül, a gyermeket mégis arra kell nevelni, hogy így éljék az életüket. Meg kell tanítanom őket arra, hogy másokat is tisztelniük és becsülniük kell, ahogy önmagukat - mert minden más esetben érzelmi merényletet követnék el a gyermek ellen.

Ma már tudom, hogy a szülő és a pedagógus türelmén múlik, apró lépéseket megbecsülve ju-

tunk közelebb céljainkhoz.

Tudom, tovább kell adnom: Isten csodálatos teremtő műve az ember, akit magához emelt, és kezébe tette a teremtés, az alkotás folytatását itt, ezen a Földön: apró dolgokban, a munkában, a tanulásban, a családban, a bánatban, az örömben kell napról napra a teremtés csodáját megismételni. Ezért érdemes felkelni, bemenni az iskolába, és ugyanezzel az érzéssel hazamenni a nagycsaláddhoz.

Megkérdeztem 6-7. osztályos tanulókat arról, hogy milyen családban élnek, milyen családot szeretnének, van-e az iskolának és a családi háznak kapcsolata, folyik-e családi életre nevelés az iskolában?

A válaszokból néhányat:

- az iskola és a család kiegészíti egymást, hisz az iskola olyanra is tanít, amit a szülő nem tudna

- igen nevel, hiszen ad otthonra feladatot, nem hagy csavarogni, unatkozni

- megtanít az őszinteségre, ha nagyobb ember lesz, tisztességes legyen

- az életre tanít: rákérdeztem: tanult ember legyen, ne térjek rossz útra

- jó a kapcsolat, mivel a szülő bejön az ünnepekre, meg találkozni akar a tanárokkal fogadóórán, szülői értekezleten

- arra nevel, hogy dolgozó ember legyen, és el tudjam tartani a családom

- vannak tanárok, akik csak tantárgyat tanítanak

- megtanít alkalmazkodni, a boldog családban ez a legjellemzőbb

- a tanárok azt akarják, hogy boldoguljak a világban, sokszor nem értik

meg a diákot, mert a jószándék is félreérthető, de a végén rájönnek, hogy igazunk van, vagy nekik

- egy fárasztó nap után nem tudok jót mondani otthon a tanárimról, ezért a szüleim leszidnak, aztán ha átgondolom igazuk is van, hiszen annyit tanulok tőlük

- a család és az iskola kapcsolata beszélő viszony

- tisztelem a családom, de nincs példaképem: olyan egyformák

- szeretet családban élek, nekem nagyon jó

- családom összetartó és szerető, csak jóra tanítanak bennünket

- ha apa és anya nevet, az engem felvidít

- engem nem kényeztettek el, de kényeztetnek

- példaképem anyukám és a

nagymamám, apa nem él velünk, de azért mi boldog család vagyunk, mert segítjük, és megértjük egymást

- nálunk nem a pénz a legfontosabb, hanem ha baj van, van kire számítani

- szigorúan elvárják, hogy jó tanuló legyek, de mindent megadnak a számomra, amire szükségem van

- öröm együtt élni

- vannak elvek, amit be kell tartani

- család csak egy van, ezért mi fontosak vagyunk egymásnak

- nálunk szó nem lehet hanyagságról, mi egy precíz család vagyunk. A tisztelet mindenki iránt kötelező.

- az én családomban tilos lesz a tetoválás, a cigarettázás és testékszer

- a férjemtől megkövetelem, ne költse szeszre a pénzét

- a gazdagságnak vannak elő-

nyei, de nem a leglényegesebb

- csak azt veszem meg a gyerekeimnek majd, ami hasznukra lesz

- olyan munkát szeretnék, ami mellett lesz időm a családdal is foglalkozni

- olyan családot akarok, amilyen most van

- legyen családi ház, autó, kutya és egy kedves, jóképű férj

- én pénzt akarok keresni

- egy gyönyörű feleséget, két gyereket, vadászházat, egy terepjárót, amivel mehetek vadászni

- békés, szeretettel teli családot

- a vakációban nem az számít majd, hogy milyen drága helyre megyünk, hanem az, hogy együtt legyünk

- evés előtt és után együtt imádkozunk, és mindig megköszönöm az ételt, anyától láttam, aki így tett még élt a nagy.

Ünnep – másképp...

Március 15-i megemlékezés az ESZI-ben

Az Energetikai Szakközépiskolában az idén rendhagyó módon ünnepelték a '48-as forradalom és szabadságharc évfordulóját. A diákokat aktivitásra szerették volna ösztönözni, ezért kétórányi, a forradalmi eseményekhez kötődő programsort ajánlottak számukra. Kivételesen nem osztálykereteken belül szerveződtek a programok, inkább érdeklődési területeknek megfelelően.

-Ha a diákjainkat arra szeretnénk nevelni, hogy pezsgő iskolai életet hozzanak létre, s a későbbiekben ne passzív, hanem aktív részesei legyenek a társadalomnak is, vagy akár a saját életüknek, akkor itt a középiskolában kell azt megmutatni, hogy a hallgatáson és a szemlélődésen túl a cselekvés mennyire fontos – *kezdi a beszélgetést a nap főszerzője, Gyöngyösi Olga.*

A tanár nő nevéhez fűződik az ötlet. Hogyan született meg ez a terv?

- Már egy kicsit pedagógusként is unalmasnak tartottam azt a megoldást, hogy két csoportban beülünk az előadóterembe, és valamelyik pedagógus és a diákjai által készített műsort meghallgatjuk. Ez a fajta megemlékezés nagyon ünnepélyes és nagyon szép. Azonban a célunk az kell, hogy legyen, hogy elérjük, a gyerekek alkossanak ezen a napon, úgy, ahogy március 15-én aktivizálta magát az ifjúság. Így hozzá lehet juttatni őket egy olyasfajta élményhez, ami megmutatja számukra, hogy jobb alkotó módon élni az életet, mint passzív szemlélőként. Ekkor született meg az az ötlet, hogy a diákoknak színes programlehetőséget kell felkínálni. De hozzá kell tenni, hogy csak az ötlet volt az enyém, a megvalósítás a pedagógusok és a diákok részvételén múlt. A szervezés már jóval előbb indult, mindenkinek valamilyen helyszínre előzetesen jelentkeznie kellett.

Rövid idő telt el a megemlékezés óta, vannak már visszajelzések?

- Pozitív véleményeket kaptunk, a kilenc helyszín foglalkozásai közül szerencsére talán csak kettő volt olyan, ami kisebb érdeklődésre tartott számot. Lehet, hogy nem mindenki talált az érdeklődésének megfelelő elfoglaltságot, de kezdeti lépésnek nem volt rossz. Az ötlet kiindulópontja lehet egy diákos, a forradalom ünnepéhez kapcsolódó napnak.

A programból látom, meglehetősen széles volt a lehetőségek skálája: film, sport, dráma...

Milyen programokat kínáltak a fiatalok számára?

- Előzőleg versíró- és rajzpályázatot hirdettünk, valamint minden osztály készített egy kokárdát krepp-papírból, és a beérkező munkákból állt össze az ünnepi falijáság. Rendkívül tehetséges diákok bukkantak fel, ennek nagyon örültünk. A könyvtárban játékos történelmi mindentudó zajlott. Ennek az volt az érdekessége, hogy spontán tanári csapat is alakult. Összemérték "erejüket" a diáksággal, és negyedikek lettek.

A nagyelőadóban a Szirmok, virágok, koszorúk című történelmi filmet vetítettük, itt nagyon nagy volt az érdeklődés. Sokan választották elfoglaltságként a sportot: csapatok nevezhettek a kosárlabda- és focimeccsekre.

Egy másik helyszínen Batthyány Lajos peréhez kötődő drámarészletet játszottak el diákjaink, és utána megvitatták a látottakat. Elmondásuk alapján nagyon sok információval, tudással gazdagodtak azok a fiatalok, akik dramatizálták, megjelenítették ezt a művet.

Megzenésített verseket is tanultak énekelni a diákok, ill. volt egy irodalmi sarok, amelyben XX. századi versek hangoztak el a forradalom és szabadságharc kapcsán, illetve saját költeményeiket olvasták fel az ESZI-s költőpalánták.

Március 15-e a Sajtószabadság Napja is.

- Igen, a szólásszabadság kapcsán a diákönkormányzat egy ötletládát állított fel az iskola aulájában, hogy az intézményünk működésével kapcsolatos jobbító ötleteknek helyt adjunk.

Mivel zárult a rendhagyó ünnepnap?

- Amikor a programok véget értek, a sportcsarnok előtti téren összegyűlt az iskola diákserege, összes dolgozója, és a hóesésben közösen meghallgattuk a Nemzeti dalt, és együtt énekeltük el a Himnuszt.

Ahogy a fiatalok látják

MÁRCIUS 15-ÉT

A megemlékezést megelőző napokban íratott a tanárnő az ESZI-s diákokkal egy típerces fogalmazást arról, hogy mit jelent számukra március 15-e. Rendkívül őszinte válaszok születtek. Ezeknek az írásoknak éppen az a lényege, hogy láttassa, van feladatuk a pedagógusoknak, a társadalomnak, hogy tudatosítsa a diákokban ennek az időszaknak a jelentőségét. Hiszen bevallásuk szerint meglehetősen keveset tudnak erről az eseményről...

1. diák: Ezt a napot a '48-49-es szabadságharc résztvevőinek köszönhetjük, akik keményen küzdöttek a haza becsületéért, ezért elvárható, hogy gondoljunk rájuk. Az iskola lehetővé teszi számunkra a megemlékezést, és ilyenkor egy órára átélhetjük a forradalmárok érzéseit. Ezek az ünnepek azonban évről-évre egy kissé unalmassá válnak, hiszen ugyanazokat a verseket hallgatjuk és ugyanazokat a filmeket nézzük végig.

2. diák: A mai emberek számára ez a nap már nem azt jelenti, amit régen jelentett. Szerintem az embereket nem foglalkoztatja az a gondolat, hogy valójában mi is történt ezen a napon. Ha én meghallom a március 15-e szót, bennem egyből felmerül Petőfi képe a Pilvax Kávéházban egy asztalnál, újságot tartva a kezében. De a következő gondolataim már feledtetik ezt a képet, és innentől kezdve már nem kelti fel érdeklődésemet ennek a napnak a jelentősége. Bár tudom, hogy mi történt, de az igazat megvallva, nem szentelek neki fontos figyelmet.

3. diák: Úgy érzem, nekünk, a mai fiataloknak március 15-e már nem jelent olyan sokat érzelmileg. Nem tudjuk átlátni az akkori helyzetet, mivel nem tapasztaltuk a saját bőrünkön, mindössze annyit tudunk róla, amennyit a könyvekben olvashatunk, és amit az iskolai és egyéb rendezvényeken bemutatnak. Persze mindezek ellenére nagy napnak tartom, mivel MAGYAR vagyok, és büszke vagyok rá. Az ünnepek alkalmával elgondolkodom, hogy mi lenne, ha most kellene így összefognia a magyarságnak. Úgy érzem, sajnos nem sok jó sülné ki belőle, hiszen a mai ember többre tartja rongy életét, mint a haza becsületét. Sajnos mára már értéktelenné kezd válni a hazafiasság, és az, aki a legnagyobb hazafinak vallja magát, az menekülne először a magyarok ellensége elől.

4. diák: Március 15-e lényege szerintem nem merül ki annyiban, hogy megemlékezünk az 1848-as eseményekről. Ezek a történések arra jók, hogy életben tartásuk az emberekben a nemzeti tudatot. A mai világ egyre jobban az egységesülés felé fordul, de véleményem szerint ezek a nemzeti érzületek is elférnek egy nagy "közösben". Minden embernek szüksége van a családjára, mert nélkülük egyedül érezné magát a világon. A nemzet is felfogható egy "nagy családnak", így a benne élő embereknek ebből következően szükségük van egymásra. Ezt az érzést, a nemzeti hovatartozást hivatott életben tartani március 15.

Egykoron talán,
Sokat mondott a szó:
"Rabok legyünk, vagy
szabadok?"
Így volt helyes, így volt jó!

Együtt. Mind. MAGYAROK!
Nem volt kérdéses,
A hon összefogott.
Hatalmat a népnek!!

S mára már, mi e nemes
eszme?
Himnusz, látszatünnepély,
Melyen mindenki részt vesz,
Ki a hazában él.

De senki sem érzi azt,
Mit őseink éreztek.
Senki sem kiált fel újra:
Szabadságot a népnek!

Le az elnyomással,
Korrupt vitákkal!
Le a zsarnoksággal,
Ál-politikával!
Le mindennel, mitől a magyar
Nem több, Csak kevesebb,
Mit érdemel, mit akar!!

U.i.: Te is látod, én is látom.
Hisz itt élünk ezen a világon.
Te is érzed, én is érzem.
Én Kimondom, te csak nézed!

HATALMAT A NÉPNEKI!

■ Összeállította: Baksay Adrienn

Szarka József

XI. ének

Félárbocon a délután, ülök
 magányom tornya alatt. Még látom
 a Nap üledékeiben vájkáló
 vézna faágak nevetséges,
 evlági örömét.

Kit érdekel egy fa? Én belülről
 akarom látni, aztán átlátni
 akarok rajta, aztán részemben.
 Télen, tavasszal amikor ő,
 és díszíti a virág.

Befelé súlyosbodik az ember.
 Kit érdekel, hogy hány kiló hús vagy?
 cégtáblád lehet az arcod, bizony,
 de semmi egyéb. Lehet; halott vagy,
 s én csak betegnek látlak.

De, ha belőled kifelé nézek,
 az sem elég, nem vagy csoda így sem.
 Csak nézzük egymást némán, egyforma
 arcunk, tüdőnkben egyforma még
 az ősz utáni tenger.

Itt ülök. Morzsolgatom ujjaim
 közt a csendet, lehull a délután,
 nézd; az est küszöbén vadállatok
 plihennek, szemük átolvad az
 árnyakon, - Félek megint.

XII. ének

"S a költő is kilép évezredes szobából...
 Egy este visszatérünk az emberek útjaira..."

Saint John Perse

Visszafordul az út, Igen. Ne bánts
 az enyészet kelyheit, a nappal
 visszatér, rózsák világitanak,
 egymásra törjük a némaság
 kapuját, s élünk megint.

A tükrökből kilép az ember, és
 hallja mint libben a fű, az éjen
 átdereng keze, szívéhez bújnak
 majd a vadállatok léptel,
 válla hajnalba hajlik.

Majd nyár lesz, a tenger küszöbéről
 hab lendül a fénynek, mezők felett
 a nők édes bokája száll, a köd
 kinyílik az út előtt, a fák
 kérgéből illat csorog.

És megtérnek majd a világgá ment
 pillanatok, az esők lombjain
 elalszik a szomjas madár, reggel
 sóhajok bújnak egymáshoz,
 s a csönd elejti önmagát.

Megérkezünk egymáshoz, homlokunk
 kamasz csillag, térdünk alatt fehér
 patak szalad, - ám, ha megkérdezik
 tőlünk a társak, hogy meghalt-e
 az Isten, csak hallgatunk.

Szarka József

XIV. ének

Piros mének a mezőn, hol az árny
alatt láng fut át, s elporladt színek
nyugodnak az éj fuvoláiban,
messzebb az alabástrom erdő
örökbe munkálva áll.

Ifjúságom loval, aranyló
paták, lángsörényű csikalm, az
Idő nyomában léptetők, Itt, a
tegnapi mezőn, szerszámtalan-
kedvőek, fénybe tartók.

Egy öregember gyertyát gyújt távol,
megfoghatatlan kunyhójában, s én
asztalához ülök szóttalan, és
nézzük egymást, egyforma arcunk
megtér lassan egymásba.

Édes futamok fonatait, és
madártekinteteket morzsolunk
ujjaink közt, a hold pernyéje száll,
s a mének ügetnek a mezőn,
kecsesen, végtelenül.

Békében lépek át a reggelen,
vissza magányom tengersizemébe,
hol megfáradt hangomat ölébe
veszi a csönd, s kőszírmok alól
emelem fel a nappalt.

XIII. ének

Én elnézem az éj kampójára
akasztott álmot, és a férfiarc
szürkületét, a homály falain
túl a vörös szobrot; az angyalt,
és látom ajkán a vért.

Én nem tudtam eddig, mennyi fáradt
vágy nyugszik a testben, hány homlokban
a csend, mennyi illatos szemből folyt
ki titokban a fény, milyen sok
a láthatatlan halál.

A gyermek a fehér erdőn át a
hegyről a sorsba alászáll, holdfüst
libben az éjszaka ormán, sötét
galamb csőréből hull útjába
az elszáradt olajág.

Szájába falazza szép szavait
az élet, halovány léptekkel megy
az Idegen hajnal elé, lepkék
lobbannak mögötte, béklyózza
hűvös sár a bokáját.

Mord szél indul utána az órák
szakadékain át, Ismeretlen
hang hullámaiba hull egy sóhaj,
homlokán kékes fénygyűrű;
a végső megszületés.

KUTI HORVÁTH GYÖRGY

MIT TEGYÜNK...

Ratkó Józsefnek

Neked már jó.
 Krisztus országába laksz
 Földi billincs
 béklyója nem kötöz.
 Mennybéli lények
 suhognak körül,
 Istennel billárhozhatsz
 s borozhatsz néhanap.
 Sírok csak emlék
 új világban élsz,
 hol minden szebb, szabadabb
 és minden igazabb.
 Régi ismerősök, ősök
 szeretetében bolyonghatsz.
 Nem gázol át rajtad
 kín, mocskok, átok.
 Szférák virágkelyhében
 ringsz boldogan.
 Mi itt riogunk
 egy fék nélküli
 életnek nevezett semmilben,
 fegyverek keresztüzében
 kiszolgáltatottan,
 ahol kéknélküli bolygónk
 tüztől és vértől vörös,
 fenevadaktól ölelt golyó.
 Segíts hát Jóska,
 mit tegyünk, hogy
 ne haljon meg a Föld?
 Madarak, fák, emberek:
 Krisztus gyümölcsei...

MIRE MEGÉRKEZÜNK...

Mire megérkezünk
 hajnal lesz
 üresen kong még
 lépteinktől a város
 majd összeolvadnak
 a zajok
 fölfénylünk csillámló
 parkok ölén
 medúza ölelésünkben
 kivirágzik a mozdulat
 márvánnyá balzsamoz
 nem foghat ki
 rajtunk az idő...

TÉLVÉG...

A
 fagy
 halott
 zarándok
 fény
 érkezik
 szél
 márciusol
 bogarak ágak
 orgájára
 patak zenél
 szemedbe hajnal
 ébred
 bronz árnya
 illan a
 télnek
 virágok szívében
 dobban a
 mező
 evoé
 élet
 varázsos pezsgésedtől
 kondul
 a
 lélek...

ESTELEDIK...

Az út
 melyen ballagok
 egyre csak
 keskenyedik
 már
 esteledik
 ételem Italom
 fogytán
 pár lépés
 s mint a sorompó
 hull elém
 egy holt ág...

ŐRZÖM BENNED...

őrzöm benned
 a tavaszt
 duzzadó emlőt
 a fának,
 amint arcodra fésüli
 a hajnal a fényt,
 virágszirmok ölelkezését
 a szélel.
 Őrzöm benned
 megeredt patakok
 halk csobogását,
 a zsenge füveket
 amint kidugják
 fejüket
 a harmattól Ittas
 hajnali mezőkön...
 A Föld szagát,
 amikor langy párát
 lehel tüdejéből,
 őrzöm benned
 méhek szorgalmát,
 mikor akácvirágok
 nektárját
 szüröcsölik izgatottan,
 az ég tenger színét,
 hol ível egy madár,
 őrzöm benned
 a békét,
 a tájat
 és a fák odvába bújó
 fészkek melegét,
 az Ibolya-abrosszal terített
 rét csendéletét,
 csillagvirasztásos estéken,
 mikor ránk zuhog
 a ragyogás...

KUTI HORVÁTH GYÖRGY

MIRE FELÉBREDEK...

Virrasztok
holdat ölelő deres fákkal
nem jössz
hogy szemedből
kiolvassam az éjszakát
hajnalra rám zuhan
az álom
átalszom
magányom
mire felébredek
már itt ülsz
mellettem
az ágyon.

RÁMCSÓKOLOD A HAJNALT...

Párát lehet rád a tél.
Rámcsókolod szemeddel
a hajnalt.
Madarak röptében
Isten suhan.
Nyárba szökken
kései tavaszunk.
Leiked kortyolgatja lelkem,
virágot virrasztó
éjben...

RÁMÖLTÖD...

Rámvirradsz.
Hajnalok harmatszemevel.
Patakok páráját
leheled ajkamra.
Gyengéd vagy
Rügyeket nevelő szél.
"Gyümölcs oltó
boldog asszony"
lényed.
Rámöltöd
szívedben szőtt
nevetésed...

VELEM VAGY

Velem vagy
amikor part felé
Integet a tenger
s a hajnali pára
derengve földre száll
mikor sirály-sikoly
ébreszti a Napot
s vitorlát bont
a reggeli szél
és új évgyűrűt
húz a fákra
a smaragd-színű Idő

velem vagy
csillagszirmalt
ha nyitja az ég
és a hold udvara
hatalmasra tágul
bevilágítva a partot
mely a tengernek
visszainteget
mikor a Nap már
a horizonton átdől
leheleted átillatozza lelkem
szemünkből útnak Indul
a ragyogás...

MUKLI PETRA

Ami elveszett

Görgeti a perc régmúlt társait.
 Vidáman kacag és kibontja szárnyait.
 Még nem tudja, ő sem örök, úgy jár mint a többi:
 Ő is emlék lesz, és más perc fogja görgetni.
 De most még boldog és vidám, viszi életem,
 Nem gondol semmivel, nincs benne félelem.
 Jaj, ne vidd el kérlek, ne vidd el őket!
 Ne add oda mindet a rabló Időnek!
 Elveszi tőlem amim még megmaradt:
 Az emlékelmet, s letűnt álmaimat.

Messzeségek hajnala

Azúr-kék szép álmokép
 Arcod márvánnyá vált rég.
 Lelked gyöngye hófehér
 Tisztasága benned él.

Földi léted: árny és fény
 Mégis lobog a remény.
 messzeségek hajnala
 új utakra szólít ma.

Csillagfátyol meglebben
 Porszem lesz a nagy Minden.
 Égi horizonton túl
 Pereg a gyöngy, mélybe hull.

A lázadó

Cikázva, mint vad villámok,
 soha be nem török.
 Összedőlnek ódon világok,
 messzeség mennydörög
 mikor szívemmel szíved előtt meghajlok.

Szelidíts meg, hogyha lelked
 égszínkéek virágát
 megcibálják lázadó szelek,
 s elfűjják illatát
 az éjnek. Mégis: hadd szeresselek!

MISZLAI GYULA

Mindjárt Hamvazószerda

Az álmok csillagvárosokba fellőtt űrhajók,
 ahol a holtak élnek.
 Teletömik a szánkat földdel, vízzel kenik meg
 homlokunkat, parazsat tesznek szemhéjunk alá.
 Megértem már a belőlem kinőtt Idő csigavonalát.
 Visszavezetnek az eltűnt gyerekkori
 kertkapukhoz,
 asztalunkra rakják a napkemencében angyalok
 sütötte kenyeret,
 kígyók és fák oltalmába helyeznek.
 Mert mindentudóak a holtak.
 Mert mindenhatóak az álmok.

ULLEIN CSABA

Süt a nap...

Milyen fehér csöndesség ez!
 Messze házunk télben áll.
 Gyere az ablakhoz édes,
 csókolj meg és nézz körül!
 Süt a nap, elállt a hó már,
 mégis pelyhek hullanak;
 puhán, halkán, pehelymód száll
 pillanat és pillanat.

MAJOROS IRÉN ERZSÉBET

KIKELET

Veled megyek.
Bimbóban az őszi esték.
Föld szíve rózsák.

NAGY LÁSZLÓHOZ

Pillantásod
kristály
a féluton.
Sír a hajnal.

BÚCSÚZÁS

A múlt hava
cspike-csendben
szerelem.

VALAHOL

Hányod a tenger.
Az idő tengerében
valahol megtalálsz.

ÉBREDÉS

A hajnal szüntelen parázs,
sohasem múlik el bennem.

Elhangzott a Városi Könyvtárban április 14-én

Oláh Zoltán: Éneklő kopjafák című kötetének bemutatóján

KUTI HORVÁTH GYÖRGY:

Fehér fényt, égtájak tejét issza az aranymadár

Alig múlt el egy év Oláh Zoltán negyedik verseskönyvének bemutatója óta, máris egy újabb kötetrel örvendeztetett meg bennünket, "Éneklő kopjafák" címmel, mely a világhírű Püski Kiadónál jelent meg. Oláh Zoltán költészete, versben élése, talán ki merem mondani, a kortárs Magyar líra élvonalába zárkóztatta fel őt. Gondolati, képi, filozófiai látásmódja, immár az egyetemes költészetet hirdeti. Volt kiktől tanulnia.

Nem kisebb nevek fémjelzik mestereit, mint Nagy László, Utassy József, Kormos István, Pilinszky János, Czine Mihály. Oláh fiatalabb korában néhány évig Budapesten élt, ahol hamar belesöpött országos körökbe, s alkalma nyílt a kibontakozásra. Barátaitól, főleg Utassy Józseftől megtanulta a költészet mesterségbeli tudását is, amely rendkívüli erőt adott további fejlődéséhez. Tehetségéhez párosult mesterségbeli tudása, kitartása, hite emelte őt kozmoszi magasba, ahol már a szférák zenéjét is vélni lehet hallani, és Istennel való beszélgetései is hozzáférhetőbbek, "De Te befogatsz minket, ha már elfáradtunk idelenn a Földön. Fehér fényt, égtájak tejét issza az aranymadár szüntelen, így már semmit sem kell tennünk, csak várunk, mert vagyunk, hogy egyszer majd legyünk is, mígnem ajkadig árad a létünk. Semmink sincs már, csak a te fényed."

Isten válaszul újabb versek megfogantatására ösztökéli költőnket. A Sűrűsödik a sorsom c. versében talán legjobban sikerült a költőnek mindazt a lírai gazdagságot felvonultatnia, ami benne rejlik, s már-már a tökéletesség határát súrolja. Szinte minden titokból felvillan egy-egy mozaik, lét-darab, amit költő kitudhat gondolni, le tudhat írni. "Mennyi csillagot szeret ma az este! Kéket kortyol az égből egy pillanat-fecske. Fészkéhez érve megpihen, fióka csírát csivitel a csendbe", vagy így: "A kertben orgona szerelem, a lélek ikráját csillagra rakja a kegyelem." Majd így folytatja: "Sűrűsödik a sorsom, vár a végítélet." Ezt követően is gyönyörű lírai sorok gyűrűznek tovább. "Kiröpül tenyeremből a reggel, megyek a málnásoktól meleg menekülő dombok alatt, dallá röpül ajkamról a dajkakenyér-falat a seregély-surrogásos úton." Folytatva: "barkaszépet beszél tavaszáról a szél, a madarak kicsicsergik a fészket - lepkét léptet egre a lélek." Végül: "Óh ez a naplemente - mediterrán máglya, az időt már eltemette, lobog benne ezernyi eszme katedrája, elégnek az örök elmúlásba." Sorolhatnám még sokáig e remekműveket alkotó képek garmadáit, melyek csak egy igazi költő zsigereiből hívódhatnak elő, ily hiteles zsenialitással. Legújabb könyvében az Éneklő kopjafákban is ilyenekről tesz tanulságtételt.

Ezért is ajánlom Oláh Zoltán könyvét, minden igényes versszerető olvasónak, s kívánom, hogy még nagyon sokáig gazdagítson és kápráztasson el mindannyiunkat művészetével!

BAJTAI ANDRÁS

PONT

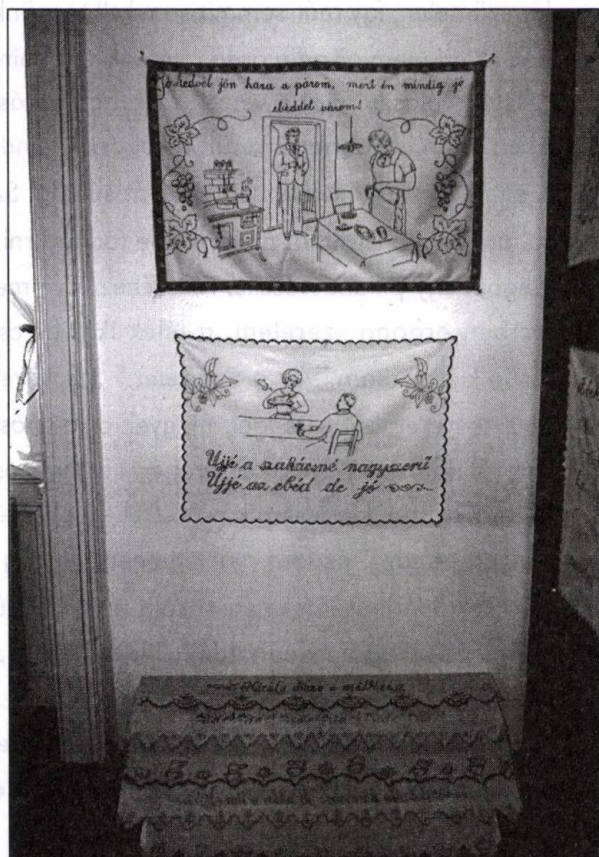
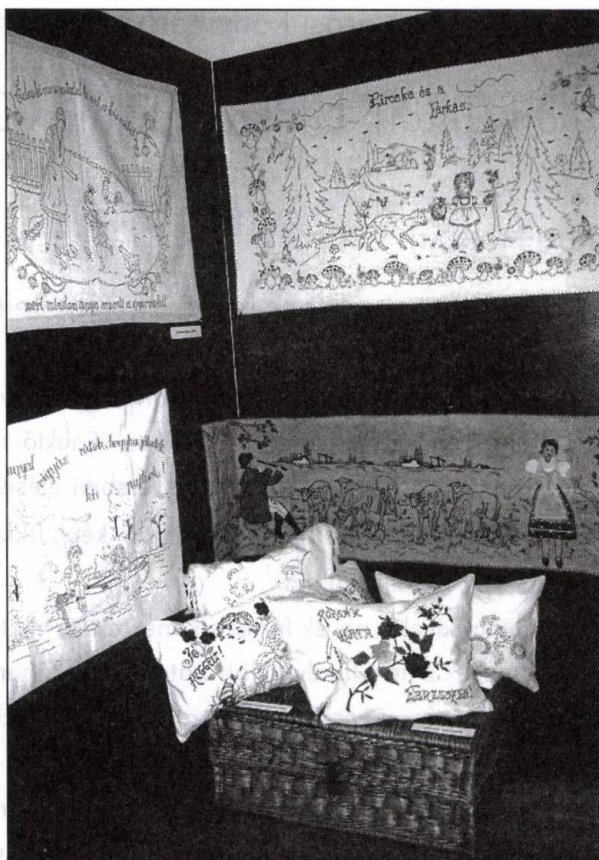
Az eső. Valahogy mindig ezzel kezdődik. Csörög, csilingel a járdákon, mintha valaki aprópénzt szórna egy koldus fáradt kalapjába. Ilyenkor ugyanaz a szorongás lepi el, mint a díszálatkereskedésekben, vagy egy elgázolt macska teteme láttán. Erről szeretne írni, a hosszú esőkről, meg a boldog megelégedettség illúziójáról, mert tudja, hogy ez az ő története is, annak ellenére, hogy van benne egy pont, ahol mindig elakad, egyetlen pont, amin hosszú ideig biztosan nem tud majd továbblépni, akár a nagypapa temetésén.

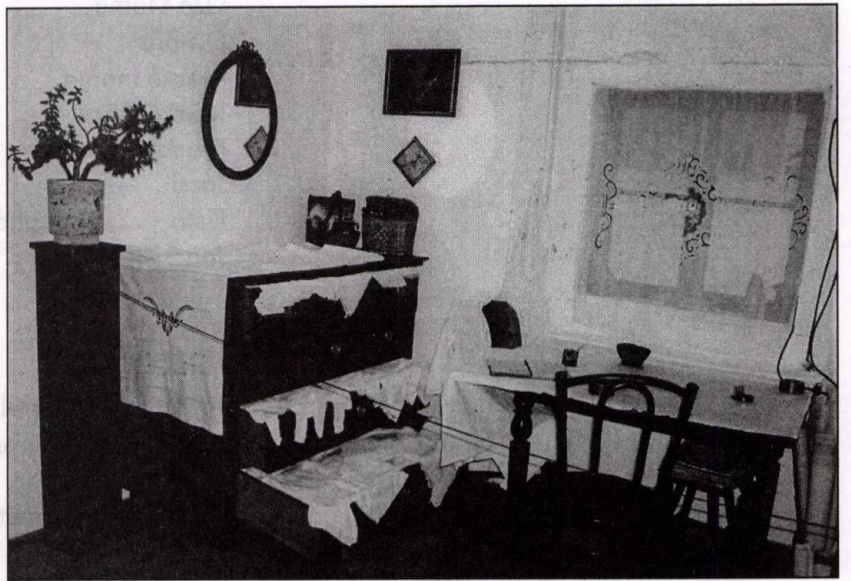
VADÁSZAT

Beleszeretett ebbe a lányba, pedig hányszor, de hányszor ígérte meg magának, hogy nem követi el még egyszer ugyanezt a hibát. Most ülhet ártatlanul a váróterem homályos padján, és figyelheti, ahogyan a kezek a végre-megérkezők bizonytalan izgalmaival ölelik át egymást. Érezheti, hogy ez egy másik történet, ennek a végén nem engedik majd szabadon a kalitkában hetek óta rikácsoló papagájt, és vacsora után nem szedik le maguk után az asztalt. Várhatja türelmesen a lányt, akit most szívesebben szorítana magához bármelyik öreg bőröndjénél, miközben az a valaki, aki oly gyakran beszél belőle, visszamenekül a gyerekkorába. Egy régi nyár jut a fiú eszébe, amikor a barátaival gyíkokra vadásztak. Ám ekkor megjelenik a lány, és a fiú tudja már, hogy ez szerelem, mert valami leírhatatlan érzés csapkod benne össze-vissza, akár régen a gyíkok letört farka.

PART

Órák óta nézte a tengert, minden alkalommal átélte az öreg gyöngyhalász kudarcait, aki egyre mélyebbre merült és egyre hosszabb időre tűnt el a zöldeskék vízben; szentül hitte, hogy most ez a lélegzetvétel elég lesz, hogy majd ez kitart, mint ahogyan azt is, hogy az elültetett hagymákból tavaszra kaktuszok nőnek, vagy hogy öreg macskája végülis átharapja a tornácra vergődő galamb torkát. "Az emberek abba pusztulnak bele, hogy nincsen erejük összekapcsolni a kezdetet és a véget", és ekkor a lányra gondolt, az együtt töltött percekre a szaunában, vagy amikor házipálinkával koccintottak a tizedik emeleti szobában; ilyen és ehhez hasonló dolgok jutottak az eszébe, amikor rádöbben, hogy indulni szeretne, maga mögött hagyni mindent, amit nem kíván, igen, indulni végre, és mint a fecskék, visszatérni is ugyanoda, hozzá.

Baksay Zsuzsanna negyven évig dolgozott közszolgálatban gondozónőként, óvónőként. Madocsai születésű, jelenleg a paksi idősök otthona lakója.
Egyéb bábjátékai: Az eltévedt kiscsibe; Így élni szép, így élni jó; Bohócverseny.

AZ ERDŐTŰZ ÁRVÁI

Bábjáték
három felvonásban, három képben.
Írta: Baksay Zsuzsanna

Szereplők:

Sunyi Sanyi

Okos Marci

Gyujtós Gyurka

Nyuszi Misi

Mókus Miki

Őze Mama

Őzi-Bőzi

Mackó mama

Mackó Dirmi

Mackó Dörmi

Józszi

Pista

Jancsi

tűzoltók

Díszlet:

ELSŐ KÉP: Baloldaltól szép erdő. Tölgyfa, diófa, mogyoróbokrok, dús fű benne. Szép virágos, madárdal. Tavasz van, nyílnak a virágok, énekelnek a madarak.

Az erdő bal oldalán patak, a patak partján végig ösvény. Pár méterre az ösvény mellett halászkunyhó. A kunyhó előtt kis padocska és pár méterre terméskővel körülrakott, körülárokolt tűzhely, melyben még izzó parázs van. A kép jobb oldalán falu, amelyből pár ház látszik. A falut ösvény köti össze az erdővel. Az ösvény mellett jobbról-balról füves rét, virágokkal, lepkékkel.

MÁSODIK KÉP: Baloldaltól az égő kunyhó és az égő erdő, melyet mesterséges füst jelképez.

HARMADIK KÉP: A leégett erdő rész, melyet a gyermekek és állatok közös erővel még szebbé varázsoltak, mint azelőtt volt.

Első felvonás

ELSŐ KÉP: Balról az erdő, kunyhóval, parázssal. Középen a rét, jobbról a falu.

(A függöny elhúzódik, a három jóbarát balról megjelenik a színen. Füttyszóval jönnek be, egy víg dalt fütyülnek. "Ezt a kerek erdőt járom én..." Fejükkel a dal ritmusára mozognak. A hátukon kis hátizsák. Kabátjuk a hátizsák tetején. Ingujban jönnek. Egyik kezükben horgászbot, a másikkban zsinegen pár hal. Egymás után jönnek az erdőből a rét felé. A kunyhó előtt megállnak és letelepednek.)

- Okos Marci: Jaj, de megéheztem! Most már ideje, hogy együnk.
 Sunyi Sanyi: A nagy horgászásban még enni is elfelejtettünk.
 Gyujtós Gyurka: Igazatok van. Együnk. Még messze a falu, hazáig még újra megéhezünk. (A kabátokat beteszi a kunyhóba a többi felszereléssel együtt. Letelepednek a kunyhó elé.)
- Okos Marci: Ki, mit hozott? Én sonkát, tojást és kenyeret.
 Sunyi Sanyi: Én szalonnát és tojást, és te Gyurika?
 Gyujtós Gyurka: Én is szalonnát, meg kolbászt és kenyeret. Csak én nem szeretem a szalonnát így nyersen.
- Okos Marci: Jó lenne megsütni, én is jobban szeretem a sült sonkát.
 Sunyi Sanyi: Süssük meg! Én is jobban szeretem sütvé. Süssük meg nyárson. Édesapám mesélte, hogy amikor ők a nagyapámmal az erdőre jártak fát vágni, ők is megsütötték.
- Gyujtós Gyurka: Igen ám, de hogyan rakjunk tüzet? Nincs gyújtónk.
 Okos Marci: Tudjátok mit, keressünk köveket, és csiszoljuk össze, mint az ősemberek.
 Sunyi Sanyi: Igazad van, keressünk köveket.
 Gyujtós Gyurka: Keressünk.
 (Keresgélnek, ahányan vannak, annyifelé indulnak.)
- Okos Marci: Nézzetek ide! Mit találtam! Nem kell már köveket keresni. Biztos nem régen ment haza az öreg halász a kunyhóból. Itt van még élő parázs a kövek között.
 (Mindegyik odaszalad, nézik.)
- Sunyi Sanyi: Na, ezt jól nézzük meg, és tanuljunk az öregtől. Nézzetek ide, nemcsak terméskővel rakta körül, hanem még kis árkocskát is ásott, vagy kapart köré.
- Okos Marci: Az én apukám is elmondta nekem, hogy hogyan kell tüzet rakni a szabadban, és hogyan a kályhában. Ő is így mondta nekem. Arról is beszélt, hogy mennyire kell vigyázni mindenhol a tűzre. Azt mondta, hogy azzal nem szabad játszani.
- Gyujtós Gyurka: Szedjünk gallyakat, és süssük meg a szalonnát és sonkát.
 Sanyi-Marci egyszerre: Menjünk.
 (Jönnek a gallyal, és vitáznak.)
- Okos Marci: Válasszunk nyárshoz gallyakat, hegyezzük ki, és süssük a sonkát, szalonnát. Hamar, mert nagyon éhes vagyok.
- Sunyi Sanyi: De először én sütöm az enyémet.
 Gyujtós Gyurka: Nem te sütöd! Először én sütöm az enyémet, azután Marci és utána te.
 Sunyi Sanyi: Méghogy én sütöm utoljára. Abból nem eszel.
 Gyujtós Gyurka: De te sem eszel először.
- Okos Marci: Ne veszekedjete! Egyszerre is süthetjük! Körbeálljuk a tüzet, és süthetjük.
 Nem igaz?
- Sanyi-Gyurka egyszerre: Igazad van! Körbeállunk, úgy sütjük.
 (Körbeállják a tüzet, és sütik a sonkát, szalonnát, és esznek, mintha napok óta nem ettek volna.)
- Okos Marci: Így finom a sonka sülvé, a zsírt a kenyérré csepegtetve.
 Sunyi Sanyi: A szalonna is így finomabb. Hú, de finom.
 (Esznek.)
- Gyujtós Gyurka: Így még finomabb, mint lábásban sütvé.
 Mindegyik: Sokkal finomabb! Jaj, de finom ez a nyárson sült pecsenye. Igyunk egy jót a kulacsból! Ó, de finom volt.
 (Körbeadja, mindegyik iszik a saját műanyag poharából.)
- Okos Marci: Úgy jóllaktunk, hogy nem éhezünk meg egyhamar. Induljunk hazafelé.
 Sanyi-Gyurka: Induljunk.

- (Mindegyik megy a felszereléséért, de Gyurka Sanyi horgászsákmányát vette fel, és ezen összevesznek.)
- Sunyi Sanyi: Az az én zsinórom! Nem a tiéd!
- Gyujtós Gyurka: Ez sosem volt a tiéd! Ez az enyém!
- Sunyi Sanyi: Neked nem volt törpeharcsád, az az enyém!
(Sanyi nekiugrik Gyurkának. Összekapnak, birkóznak. Dulakodás közben a horgászbójukhoz kapnak, és azzal akarják ütni egymást, mindegyik jól megfogja, és csak olyan egyensúlyozó mozdulatokat tudnak tenni. A horgászbójuk vége belecsapódik az élő parázsba, és a kunyhóba repíti a parazsat. Ezt birkózás közben ők pöckölik oda, de nem veszik észre.)
- Marci: (Igyekszik közéjük állni.) Ne veszekedjétek!
(A kunyhóban lévő szalma hamar lángra kap. A kabátjuk bent van az égő szalmán, az égő kunyhóban. Amikor észreveszik, hogy ég a kunyhó, hanyatt-homlok kiszaladnak a rétre.
- Okos Marci: Na, ti most jól elrontottátok a mai napunkat! Oda vannak a kabátjaink, a halakat is otffejlesztettük, amit igen sajnállok, mert nagyon szeretem a halat.
(A három gyerek feleszmél az első rémületből, amint ott állnak földbegyökerezett lábbal a rét közepén.)
De az mind semmi, nézzetek oda, mi van ott!
(Az erdő felé mutat, ahol a sűrű füstgomolyag mindig nagyobb lesz. Megrémült állatok ugrálnak ki a füstből. Sírva nyöszörögnek. Apukájukért, anyukájukért kiabálnak. Először a Nyuszi, utána Mókus ugrik ki.)
- Sunyi Sanyi: Borzasztó, hogy mi van ott! Szegény állatok! Mi lesz velük?!
- Gyujtós Gyurka: Nem bírom nézni! Nem bírom!
(A füstgomolyag előtt ugráló Nyuszi, Mókus hangosan kiabál. Hol jobbra, hol balra ugrálnak.)
- Nyuszi Misi: Anyukám! Apukám! Gyertek hamar! Ide gyertek a rétre!
- Mókus Miki: Gyertek a hangom után! Apu! Anyu! Ide gyertek! Itt vagyok!
- Nyuszi Misi: Jaj, nem jönnek!
- Mókus Miki: Hallgatózzunk! (Erősen figyelnek.)
- Nyuszi Misi: Miki, rohanjunk be a füstbe, ameddig bírunk, és hangosan kiabáljunk az erdő felé!
- Mókus Miki: Rohanjunk!
(Berohannak a füstbe, és ott kiabálnak, hívják szüleiket.)
- Nyuszi Misi: (Egyszerre.) Anyu! Apu! Erre gyertek! Itt vagyunk!
- Mókus Miki: (Fuldokolva, tátogva, prüszkölve, könnyezve jönnek vissza.)
(Mindezt a három gyerek a rét közepéről nézi végig.)
- Okos Marci: Én beszaladok a faluba, és kihívom a tűzoltókat!
- Sunyi Sanyi: Én is veled megyek! Gyere fussunk! Te nem jössz, Gyurka?
- Gyujtós Gyurka: Nem, én itt megvárlak benneteket. Szédülök, remegnek a lábaim, nem bírnék futni. Ti szaladjatok, ahogy csak bírtok!
- Okos Marci: Bár már előbb eszünkbe jutott volna! (Elkapja Sanyi kezét.) Fussunk gyorsan, talán még nem késő!
(Az állatok tovább küzdenek mostoha sorsuk ellen.)
- Mókus Miki: Jaj, a talpam megégettem! A bundám is majd meggyulladt!
- Nyuszi Misi: Nekem is, a fülem, orrom! A lábam is alig bírom. Miki, kiabáljunk itt újra.
- Mókus Miki: Kiabáljunk, tán meghallják!
- Misi-Miki: (Egyszerre kiabálnak) Anyu! Apu! Erre gyertek! Gyertek ide a rétre! (A kiabálás után elhallgatnak és erősen figyelnek az erdő felé. Amint néznek, látják ám, hogy jön Őze mama Bőzikevel.)

- Mókus Miki: (Szípgogva.) Jaj, már azt hittem, hogy az én anyukám!
- Nyuszi Misi: (Szípgogva.) Én meg azt hittem, hogy az enyém!
(Őze mama kiront a füstből fiával, de az erdő szélén összeesik. Bőzike húzza, cibálja, cipelné a füstből, de nem bírja. Ezt látják Mikiék, és odamennek segíteni Bőzikeknek.)
- Őze mama: Köszönöm szépen gyerekek a kedves segítségéteket. Ha meggyógyulok kaptok tőlem valamit emlékül jószágotokért.
(Lefektetik Őze mamát, és legyezgetik a sebeket a lábain. Közben figyelnek az erdő felé, és észreveszik, hogy megint törtet ki valaki a füstből.)
- Nyuszi Misi: Nézzetek oda, jön valaki!
- Mókus Miki-Őzi Bőzi: (Csalódottan.) Azt hittem az én apukám jön. Mackó mama fiaival.
- Mackó mama: (Csakúgy fújtat, melle zihál, szája tátog. Szaporán kapkodva mancsát. Hóna alatt két fia, leteszi őket az erdőszélén. Amikor kiérnek a füstből:) Csakhogy végre kitaláltam! Azt hittem, hogy odaveszünk. De így is mi lesz velünk? Apátok elmaradt tőlünk! Kibáljunk mindnyájan, talán meghallja, és kijön a hangra. (Nyuszi felé, Őzi felé.)
Segítsetek ti is gyerekek! (Mackó, Mókus, Nyuszi, Őzi kiabálnak.)
- Mindenki: Apu! Anyu! Gyere a rétre! Gyere ide! (Várnak egy kis ideig, de hiába.)
- Mackó mama: Várjatok, majd én visszafutok, ameddig bírok, és jó nagyokat kiabálok.
(Visszaszalad a füstbe, hangosan kiabál.)
Apu gyere! Erre gyere! Gyere a hangom után! (Fuldokolva jön vissza.)
Nem bírom tovább!... Megfulladok!... Nem látok!... (Támolyog, szédeleg.)
(A kis Mackók és a többi állatok is odamennek, támogatják, kivezetik a rétre. Köré állnak, várnak, és sírnak mindnyájan. Közben megérkeznek a tűzoltók, nagy szirénázással. Velük jön Sanyi, Marci is. Hozzáfognak rögtön oltani a tüzet. Kezükben kézifecskendő, ügyesen, gyorsan dolgoznak. Sanyi, Marci oldalt áll, és figyel.)
- Pista: Jancsi, erősebbre a nyomást magasak a fák!
- Józi: Pista! Te maradj a fák tetejénél az iránnyal, én majd az alját! Jancsi! Még erősebb nyomást kérek!
- Jancsi: Gyorsan! Gyorsan fiúk! Mert már eléggé elharapózott.
- Pista: Bizony! Bizony! Elég későn szóltak ezek a lurkók.
- Sunyi Sanyi: Ebből is tanulhatunk pajtás! Előbb kellett volna hívni a tűzoltókat, és nem szabad minden kis szóért, ami nem tetszik ölre menni.
- Okos Marci: Bizony tanulhatunk. Nem szabad minden csekélységért összeveszni. Nagyobb türelemmel, és több szeretettel legyünk egymáshoz.
- Sunyi Sanyi: Gyere, nézzük meg Gyurkát, hol van. Mit csinál, nem szédült-e el az eset miatt.
(Körülnéznek, és egy kicsit távolabb fölfedezik Gyurkát. A gyerekek is, az állatok is reménykedve figyelik a tűzoltást. Az állatok Medve mama körül állnak. A tűzoltást befejezik, a füst is elmúlt, de semmi eredmény. Nem jön elő élő állat. A tűzoltók elmennek, az állatok néznek szomorúan az erdő felé, és sírnak. A gyerekek a szomorkodó, síró állatokat figyelik.)

Függöny legördül.

Szünet.

Képcsere.

Második felvonás

HARMADIK KÉP: A leégett erdőrész.

(Az állatok a rét közepén állnak, tanácskoznak. Közben a kis Ózinek segítenek gondozni Óze mamát, kötést cserélnek a Nyuszi, Mókus segédlettel.)

- Óze mama: Köszönöm. Ha meggyógyulok, meghálálom jószágotokat.
(Nyuszi Misinek, Mókus Mikinek közben potyognak a könnyei. Óze mama észreveszi.)
- Óze mama: Ne sírjatok, most már én jobban vagyok, és tudok nektek beszélni. Él a ti anyukátok is. A Miki anyukáját fent láttam egy fa tetején, a Misiét meg más irányba láttam szaladni. Nagyon megijedt. Kiabáltam neki, de nem hallotta. Majd megkeres az benneteket. Legyetek csak nyugodtak, ők idejönnek.
- Nyuszi Misi: Jaj, de jó Óze mama, hogy megláttad az anyukánkat. Most már nem is sírunk, mert tudjuk, hogy él, meg azt is tudjuk, hogy megkeres bennünket, mert nagyon szeret.
- Óze mama: Nemsokára lábra állok, és majd meglátjátok, ha összefogunk újra széppé tesszük ezt a leégett erdőrészt, mert bizony nem sok maradt belőle. Ebben éhen veszünk, és megfagyunk, mert átfújja a szél.
- Mackó mama: Bizony Óze mama tennünk kell valamit, ez így nem maradhat. Ezek a haszontalan gyerekek jól elbántak velünk, oda a szép erdőnk. Ti maradjatok itt egyenlőre, mást nem lehet csinálni. Majd én kiásom a fagyökereket. (Ó ássa a gyökereket.)
(Közben a három gyermek is tanakodik a kép jobb oldalán, a falu alatt.)
- Okos Marci: Szegény állatok. Azokat is és magunkat is jól megkárosítottuk. Mihez kezdenek abban a kis megmaradt semmilyen erdőben? Mert azt erdőnek sem lehet nevezni, olyan kicsi maradt meg belőle.
- Sunyi Sanyi: Bizony, tenni kellene valamit.
- Gyujtós Gyurka: Mit tudnánk rajtuk segíteni?
- Okos Marci: Mit? Nagyon egyszerű. Hazamegyünk, és mindegyikünk hoz, amit tud. Facsemetéket, fűmagot. Ha tudtok mogyoróbokrot, ásót, gereblyét, ki mit, tud. Hozzuk rendbe az erdőt. Még tavasz van, lehet ültetni, vetni.
- Sunyi Sanyi: Hozzuk helyre ezt a nagy hibánkat, és ezután mi is jobbak legyünk Gyurka. Ne vesszünk össze, ne ugorjunk egymásnak minden kis semmiségért.
- Gyujtós Gyurka: Igazad van. Nekünk is meg kell javulni, mert ilyenekkel csak elszomorítjuk, megkeserítjük szüleink életét. Magunkat is, másokat is szerencsétlenné tehetjük könnyelműségünkkel.
- Okos Marci: Na, induljunk gyorsan hazafelé.
- Sanyi-Gyurka: (Egyszerre.) Induljunk!
(A nyomasztó hangulatból kizökkenve boldogan lendülnek az útnak hazafelé.)

Függöny.

Harmadik felvonás

Marad a harmadik kép: (Most már nemcsak Mackó mama serénykedik az erdő rendezésén, már mindegyik ott van. Őze mama még biceg, de már ő is ott van. Egyengeti a földet.)

- Mackó mama: Nem is lesz ez könnyű Őze néném. Éppen elégünk lesz, mire készen leszünk. Ezt köszönhetjük annak a három sehonnainak.
(Amint ott dolgoznak - beszélgetnek, észre sem veszi Mackó mama a közeledő gyerekeket. Megijednek. A három gyermek jön, vállukon gereblye, ásó, kezükben facseteték, mogyoróbokrok, fűmag. Amint közelednek az állatok felé - az állatok futásnak erednek, és kiabálnak.)
- Minden állat: Veszve vagyunk, veszve vagyunk. Megint idejöttek ezek a rossz gyerekek, akik felgyújtották az otthonunkat.
- Gyerekek: Ne fussatok Mackó mama, kis Őzike, hoztunk nektek fűmagot, facsetetéket. Olyan kopár, olyan kicsinyke lett az erdőtök, hogy szinte nem is erdő.
- Gyújtós Gyurka: Ne haragudjatok ránk! Mi nagyon megbántuk könnyelműségünket. Szeretnénk helyrehozni ezt a nagy hibánkat. Engedjétek meg, hogy segíthessünk. Szeretnénk mi is segíteni és széppé tenni újra az otthonotokat.
- Sunyi Sanyi -Okos Marci: A mi hibánk is, hogy ennyire leégett. Későn hívtuk a tűzoltókat. Igen megijedtünk, és nem jutott eszünkbe. Bocsássatok meg nekünk! Legyünk ezután jó barátok!
- Gyújtós Gyurka: Ígérjük nektek, hogy ezután mi is jobban szeretjük egymást, hogy többé elő ne forduljon összeférhetetlenségből, veszekedésből hasonló eset.
- Mackó mama: Megbocsátunk nektek, elhiszük nektek, hogy véletlenül történt. Barátságokat elfogadjuk. (Kezet nyújtanak, és megölelik egymást.)
- Okos Marci: Majd a télen is kijövünk hozzátok, és gondoskodni fogunk rólatok, hogy ne éhezettek. Ne haragudjatok ránk, véletlenül történt. Szeretnénk helyrehozni ezt a nagy hibánkat. Segítsétek elültetni a facsetetéket, és a földbe gereblyézni a fűmagot.
- Mackó mama: Gyertek, ültessük el a facsetetéket, vessük el a fűmagot közös erővel. Ezzel a jócselekedettel is már azt fejezitek ki, hogy tiszta szívből megbántátok, és igaz jó barátok vagytok.
(Hozzáfognak, megjártsszák a fa helyének építését Mackó mamával. Ezekbe ültetik a fákat. A fűmagot is belegereblyézik a földbe.)
- Mackó mama: Készen vagyunk! Hálásan köszönjük a szerető gondoskodásokat.
- Gyerekek: Szívesen tettük. Mi most már hazamegyünk. Majd eljövünk hozzátok máskor is, és amint mondtuk a télen is.
(Kezet nyújtanak minden kis állatának, és megsimogatják őket.) Szervusztok! Szervusztok! Ti is legyetek jók, szeressétek, segítsétek egymást!
- Mackó mama: Szervusztok gyerekek! Szeretettel várunk benneteket! Bármikor jöttök hozzánk, örülni fogunk nektek. Csak jöjjetek, várunk szeretettel.
(Integtenek egymás felé, az állatok az erdő felé vonulnak, közben integtenek, a gyerekek a falu felé.)
- Mindnyájan: Szervusztok! Szervusztok!

V é g e

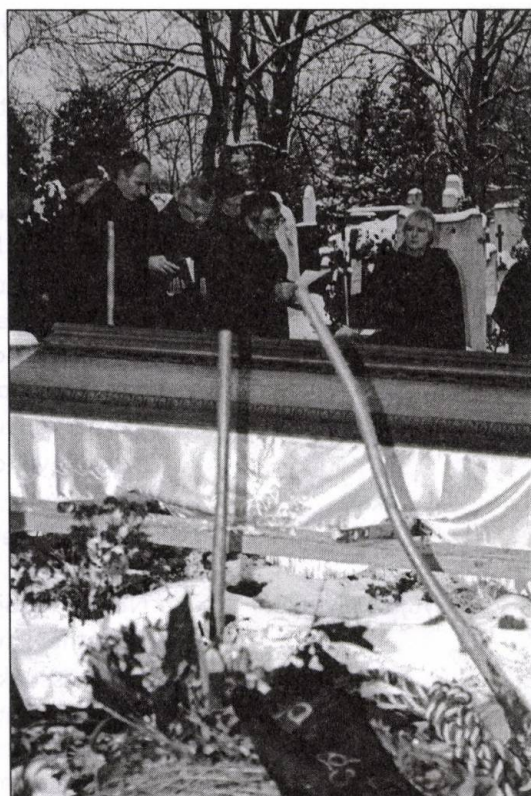
Marx György sírjánál

Az Univerzum gyászol. Gyászolja teremtett kedves fiát. A rettenet fekete napja ez. Fekete nappala, pedig fehér. Gyászidő. Köröttünk a láthatatlan sötétben rémek és szörnyek sziszegnek, suhognak és vihognak hangtalanul, mint a fogatlan süketnéma öregek. Hiszen ők a sötétség szülőttei, s most az hiszik, győztek. Legyőzték a nekik irtózat-anyagot, a fényt. De nekünk, a sír körül emberszemű sziget-koszorúként állóknak nem a félelem, nekünk az ellenerő a dolgunk. Most tesszük a sírba Marx Györgyöt. Most temetjük azt az emberi fényt, ami a világlétezésben egyetemes valóság, s ami vele és benne oly erős és oly ember-méltóságú, erkölcs-tűzsugarú volt, hogy átvilágította a Mindenséget, mint egy lenyelt égő vilanykörte a test-homályt, mint koponyánkat vagy mellkasunkat a Computer Tomográf vagy röntgen-készülék. A gépi tudás minket: a mindenség-anyagból szőtt kisebb mindenségeket. Marx Györgynek a Kozmosz volt az anyaméhe. Felnőttként is abban lebegett világító szemmel, roppant erő és jövő-hitet sugárzó aggyal, mint a magzatburok forró vizében a gyermek, gyermeki rózsaszínű testtel, a testbőrön áttetsző háromdimenziós érhálózattal, a kék emberkehely-országgal, hogy a világtól nemzett és kihordott világ legyen. Fényesség, láng, ragyogás, bonyolult test-tudat és embertudat biológiai szövetek. Lélek-tűzőzön. Halandó mámor a halhatatlan gyönyörű, gyönyörű ősmámor egészben. De hát ő is meghalt, mint fogunk mindannyian. Csillag volt. Dühödés és viharzó sugárzás. És meghalhat-e az élő fény? Kozmikus bizonyítékok mondják, hogy igen. A neutroncsillagok, a Kozmosz fekete lukai mondják, hogy igen. Mert Marx Györgyben is úgy összesűrűsödött a halál, mint ezekben a befejeződött égitestekben, olyan sűrűségű és súlyú lett, mint ezek a csillagvégalapok, ahol egy teáskanalnyi neutroncsillag-anyag körülbelül 1 milliárd tonna súlyú, s a gravitációs összeomlás az atomhéj elektronjait az atommagba préseli, s maradnak a semleges neutronok. Úgy belegyűrődik önmagából önmagába, mint szívünkbe a bánat. S ez a haláltól összehúzó lángelme rabul ejt és magába zár mindent, nem szivároghat ki tömegéből semmi sugárzás, fényfoszlány, derengés, túlvilág. Hogy mekkora tudós, fizikus volt és milyen egyetemes lét-tudat, azt elmondta és elmondja majd a szaktudomány. Én csak barátja voltam, XX. és XXI. századi szellemtársa. És nagyon szerettem! És nagyon sokat tanultam tőle: fizikát, magfizikát, tisztességet, jövő-hitet, a jövőidőben bizást, emberséget, figyelmet, logikát, összletést. Az együtt-látás egyetemességét. Örökké kíváncsi volt, madár-figyelmű. Rigó-kíváncsi. Kíváncsisága, amely mint egy környezet-gyanakvásba csomagolt madaré, ülve az idő-ágán, fejét ide-oda mozgatva kilesett az idő lombjai közül. Hogy mindig tudja: mi van. Énekelni kell, vagy menekülni. Örökös kíváncsisága, szeretete és örökké dolgozó, töprengő, kutató elméje úgy ragyogott szívem és munkám fölött, mint a Kaszáscsillag. A biztató, az eligazító. Marx György magyar tudós volt. A Marslakók öccse testvér. Úgy volt magyar, hogy nem hivalkodott vele. Nem ült harci lovon, mint a páncélruhás-páncélsisakos gőg, győzelem-bizonyosság. Magyar léte: szorgalma, univerzum-szerelme és tudósi-zsenialitása volt. Hűsége: a haza és a tudomány. Szülőföldjéről nem szívta le a gazdagabb lehetőség mágnese, nem rántotta és ragasztotta ílalajára a más tömegvonzás, a gazdagság-gravitáció. Meghalt a halottat-visszaváró! Tamás fiúk bűvárhalála óta egy óriás szívárványbuborékban élt, a képzelet, a vágy, a nem-halt-meg káprázat-gömbjében, az élve-vár-valahol csillogó, törekeny, légszemként irizáló hártagyolyójában, mint Bosch képzelet-virága, irtózatossággal, a keresztrefeszítettek rettenetes szenvedésével. De már vége! Marx György testében halott! De bárhogyan is van, lét-értelmező és lét-teremtő hite, klasszikus modern tudása nem záródott abszolút csönddé a halállal a halálban. Csak átalakult végtelen öröklétté, más izgékonyabb létanyag-állapottá, mint az ő felfedezte leptonjai. Jó éjszakát Barátom, hát jóéjszakát Testvér. Jó éj szakát éj szakát Marx György.

Most tesszük a sírba Marx Györgyöt. Most temetjük azt az emberi fényt, ami a világlétezésben egyetemes valóság, s ami vele és benne oly erős és oly ember-méltóságú, erkölcs-tűzsugarú volt, hogy átvilágította a Mindenséget, mint egy lenyelt égő vilanykörte a test-homályt, mint koponyánkat vagy mellkasunkat a Computer Tomográf vagy röntgen-készülék. A gépi tudás minket: a mindenség-anyagból szőtt kisebb mindenségeket. Marx Györgynek a Kozmosz volt az anyaméhe. Felnőttként is abban lebegett világító szemmel, roppant erő és jövő-hitet sugárzó aggyal, mint a magzatburok forró vizében a gyermek, gyermeki rózsaszínű testtel, a testbőrön áttetsző háromdimenziós érhálózattal, a kék emberkehely-országgal, hogy a világtól nemzett és kihordott világ legyen. Fényesség, láng, ragyogás, bonyolult test-tudat és embertudat biológiai szövetek. Lélek-tűzőzön. Halandó mámor a halhatatlan gyönyörű, gyönyörű ősmámor egészben. De hát ő is meghalt, mint fogunk mindannyian. Csillag volt. Dühödés és viharzó sugárzás. És meghalhat-e az élő fény? Kozmikus bizonyítékok mondják, hogy igen. A neutroncsillagok, a Kozmosz fekete lukai mondják, hogy igen. Mert Marx Györgyben is úgy összesűrűsödött a halál, mint ezekben a befejeződött égitestekben, olyan sűrűségű és súlyú lett, mint ezek a csillagvégalapok, ahol egy teáskanalnyi neutroncsillag-anyag körülbelül 1 milliárd tonna súlyú, s a gravitációs összeomlás az atomhéj elektronjait az atommagba préseli, s maradnak a semleges neutronok. Úgy belegyűrődik önmagából önmagába, mint szívünkbe a bánat. S ez a haláltól összehúzó lángelme rabul ejt és magába zár mindent, nem szivároghat ki tömegéből semmi sugárzás, fényfoszlány, derengés, túlvilág. Hogy mekkora tudós, fizikus volt és milyen egyetemes lét-tudat, azt elmondta és elmondja majd a szaktudomány. Én csak barátja voltam, XX. és XXI. századi szellemtársa. És nagyon szerettem! És nagyon sokat tanultam tőle: fizikát, magfizikát, tisztességet, jövő-hitet, a jövőidőben bizást, emberséget, figyelmet, logikát, összletést. Az együtt-látás egyetemességét. Örökké kíváncsi volt, madár-figyelmű. Rigó-kíváncsi. Kíváncsisága, amely mint egy környezet-gyanakvásba csomagolt madaré, ülve az idő-ágán, fejét ide-oda mozgatva kilesett az idő lombjai közül. Hogy mindig tudja: mi van. Énekelni kell, vagy menekülni. Örökös kíváncsisága, szeretete és örökké dolgozó, töprengő, kutató elméje úgy ragyogott szívem és munkám fölött, mint a Kaszáscsillag. A biztató, az eligazító. Marx György magyar tudós volt. A Marslakók öccse testvér. Úgy volt magyar, hogy nem hivalkodott vele. Nem ült harci lovon, mint a páncélruhás-páncélsisakos gőg, győzelem-bizonyosság. Magyar léte: szorgalma, univerzum-szerelme és tudósi-zsenialitása volt. Hűsége: a haza és a tudomány. Szülőföldjéről nem szívta le a gazdagabb lehetőség mágnese, nem rántotta és ragasztotta ílalajára a más tömegvonzás, a gazdagság-gravitáció. Meghalt a halottat-visszaváró! Tamás fiúk bűvárhalála óta egy óriás szívárványbuborékban élt, a képzelet, a vágy, a nem-halt-meg káprázat-gömbjében, az élve-vár-valahol csillogó, törekeny, légszemként irizáló hártagyolyójában, mint Bosch képzelet-virága, irtózatossággal, a keresztrefeszítettek rettenetes szenvedésével. De már vége! Marx György testében halott! De bárhogyan is van, lét-értelmező és lét-teremtő hite, klasszikus modern tudása nem záródott abszolút csönddé a halállal a halálban. Csak átalakult végtelen öröklétté, más izgékonyabb létanyag-állapottá, mint az ő felfedezte leptonjai. Jó éjszakát Barátom, hát jóéjszakát Testvér. Jó éj szakát éj szakát Marx György.

Veszteségünk és gyönyörű Isten-szégyenünk zúdítsa most rád a földet! A mindenség-anyagot a mindenség-anyagra.

Megjelent a Tekintet 2003/1. számában.

*Múzeumi Világnap és majális a Városi Múzeumban
2003. 05. 17-én.*

*Paks három múzeumának - Városi Múzeum, Paksi Képtár, Látogató Központ és Múzeum - közös rendezvénye.
A majális keretében megnyílt az "Isten hozott Kedves vendég" című falvédő kiállítás.*

(Mostani számunkat a rendezvényen készült fotókkal színesítjük.)

